

Granskning av långsiktig ekonomisk planering

Grästorps kommun

Av Linus Aldefors och Sara Jansson

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

01

Bakgrund

Sida 3

02

Granskningens slutsatser och bedömningar

Sida 8

03

Bilaga - Befolkningsutvecklingar

Sida 22

04

Bilaga - Skatteutvecklingar och utjämningsystem

Sida 29

05

Bilaga - Kostnadsutvecklingar

Sida 37

06

Bilaga - Resultat av analysen

Sida 48

1. Bakgrund

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Granskningens bakgrund

Demografiska förändringar ställer krav på omställning, utveckling och tillgänglighet till kommunala tjänster i en kommun. Den demografiska sammansättningen i Sverige innebär den nästkommande 10-årsperioden att antalet äldre och antalet yngre ökar i en högre utsträckning än andra åldersgrupper. Detta ställer bland annat krav på tillgänglighet inom äldreomsorgen samt barn- och utbildningsverksamheter. Därtill har Covid-19 påverkat förutsättningarna för den kommunala sektorn.

Kommunernas resultat har i stor utsträckning upprätthållits av omfattande riktade och generella statliga bidrag. Allt eftersom normalläget återställs efter pandemin kan detta innebära ytterligare ekonomisk ansträngning om bidragen uteblir.

Kommuner har i allmänhet en etablerad budgetprocess för nästföljande år och därpå följande två år. Fokus ligger inte sällan på det första budgetåret medan de två följande åren uppmärksammas i lägre grad. I ett längre perspektiv beaktas sällan större förändringar avseende demografi eller större satsningar. Många kommuner deltar i omvärldsanalyser men dessa får i många fall marginell betydelse för den kommunala planeringen.

Statens offentliga utredningar lämnade i september sitt betänkande av utredning om en effektiv ekonomistyrning i kommuner och regioner (SOU 2021:75). Det är enligt betänkandet utredarens förslag att kommunal och regional sektor i större utsträckning ska beakta ekonomisk långsiktighet. Utredaren föreslår införandet av så kallat "god kommunal hushållning". Detta innebär att kommuner och regioner ska förvalta sin ekonomi så att den uppnår en betryggande säkerhet och långsiktigt ekonomisk hållbarhet.

Mot bakgrund av ovanstående har de förtroendevalda revisorerna beslutat att genomföra en granskning av kommunens arbete med långsiktig ekonomisk planering. Inom ramen för granskningen genomförs en analys av kommunens långsiktiga utveckling.

Syfte och Revisionsfrågor

Granskningen avser kommunstyrelsen.

Granskningens syfte är att bedöma om kommunstyrelsen har en ändamålsenlig prognosverksamhet och arbete med bedömning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling.

Granskningen utgörs av två moment:

1. Den första momentet utgör en långsiktig ekonomisk analys som på ett ingående vis beskriver förväntad utveckling av kommunens intäkter och kostnader samt vilka ekonomiska effekter som kan förväntas givet den demografiska utvecklingen. Analysen ska ses som en ekonomisk risk- och väsentlighetsanalys.
2. I det andra momentet genomförs en revisionell bedömning av kommunens arbete för långsiktig ekonomisk planering och analys. EY:s analys görs i jämförelse med kommunens eventuella egna bedömningar.

I granskningen besvaras följande revisionsfrågor:

- Har kommunstyrelsen definierat vad god ekonomisk hushållning innebär i Grästorps kommun?
- Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig och kontinuerlig uppföljning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling?
- Har kommunen tillförlitliga metoder för att genomföra prognoser med tillräcklig kvalitet?
- Finns det en tillräcklig omvärldsbevakning för att beakta ekonomiskt drivande faktorer?
- Beaktar budgetprocessen systematiskt demografiska drivande faktorer?

Den långsiktiga ekonomiska prognosens begränsningar

- ▶ Prognoser av detta slag ska ses som en ekonomisk risk och väsentlighetsanalys baserat på grundläggande antaganden om demografisk och ekonomisk utveckling. Den ekonomiska prognosen syftar till att ge en övergripande bild av framtiden med utgångspunkt i demografiska förändringar.
- ▶ Den ekonomiska prognosen ger ingen förutbestämd bild av framtiden, utan ger en uppskattning av hur den ekonomiska situationen kan antas utvecklas utifrån förväntade demografiska förändringar och omvärldsfaktorer. Prognosen ska därför utläsas som en riskanalys utifrån förväntade demografiska och samhällsekonomiska förutsättningar.
- ▶ Rådande ekonomiska läge ökar osäkerheten i prognosen. Kommunen har liten eller ingen påverkan på flera ekonomiska förutsättningar. Detta betyder dock inte att långsiktiga prognoser är av mindre vikt. Däremot behöver förutsättningarna kontinuerligt utvärderas och prognosen uppdateras.
- ▶ Siffrorna i prognosen ska utläsas som långsiktiga trender, inte som exakta värden.
- ▶ Osäkerheten i analysen ökar med tiden i prognosen.
- ▶ Prognoser kan genomföras med varierande detaljgrad. Denna prognos är översiktlig och har således inte samma detaljgrad som exempelvis kommunens prognoser för delår.

Kommunens finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Verksamhetsplan budget 2023, ekonomisk plan 2024-2025

Kommunallagen kräver att kommuner anger mål och riktlinjer som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

I Grästorps kommun innebär god ekonomisk hushållning att 70 procent av de kommunövergripande verksamhetsmålen är uppfyllda. Det anges vidare att verksamheternas förmåga att hålla budget är avgörande för resultatet. God ekonomisk hushållning nås i verksamheterna genom att alla verksamheter har som överordnat mål att hålla sin budget. Mål för de budgetmässigt stora verksamheterna i kommunen som förskola och skola, äldreomsorg och social omsorg väger tyngst i bedömningen om god ekonomisk hushållning i verksamheterna.

Sedan 2021 har Grästorps kommun två finansiella mål:

1. Resultatet ska minst utgöra 3 procent av de samlade intäkterna för skatt, generella statsbidrag och utjämningsystem i genomsnitt över rullande femårsperioder.
2. Självfinansieringsgraden av investeringarna i skattefinansierad verksamhet, exklusive tillväxtprogrammet, ska uppgå till minst 70 procent sett till rullande femårsperioder.

Grästorps kommun har även fastställt mål inom effektivitet och samverkan som ska bidra till god ekonomisk hushållning:

- Ekonomin anger ramarna för all verksamhet
- Stabil ekonomi över tid
- Vi samverkar för lägre kostnad med bibehållen framtida välfärd

2. Slutsatser och bedömningar

I detta kapitel redogörs för slutsatserna av analysen, samt kommunens arbete med långsiktig prognostisering.

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Building a better
working world

Prognostiserad resultatutveckling är negativ

Givet förutsättningarna för denna analys framgår att resultatutvecklingen i kommunen är negativ. Resultatet för 2022 baseras på förväntat utfall i prognosen inom ramen för delårsrapporten.

I analysen förväntas kostnaderna överstiga intäkterna under 2023-2024 samt från 2027. Detta givet de demografiska förutsättningarna samt bedömningarna av de ekonomiska framtidsutsikterna i dagsläget.

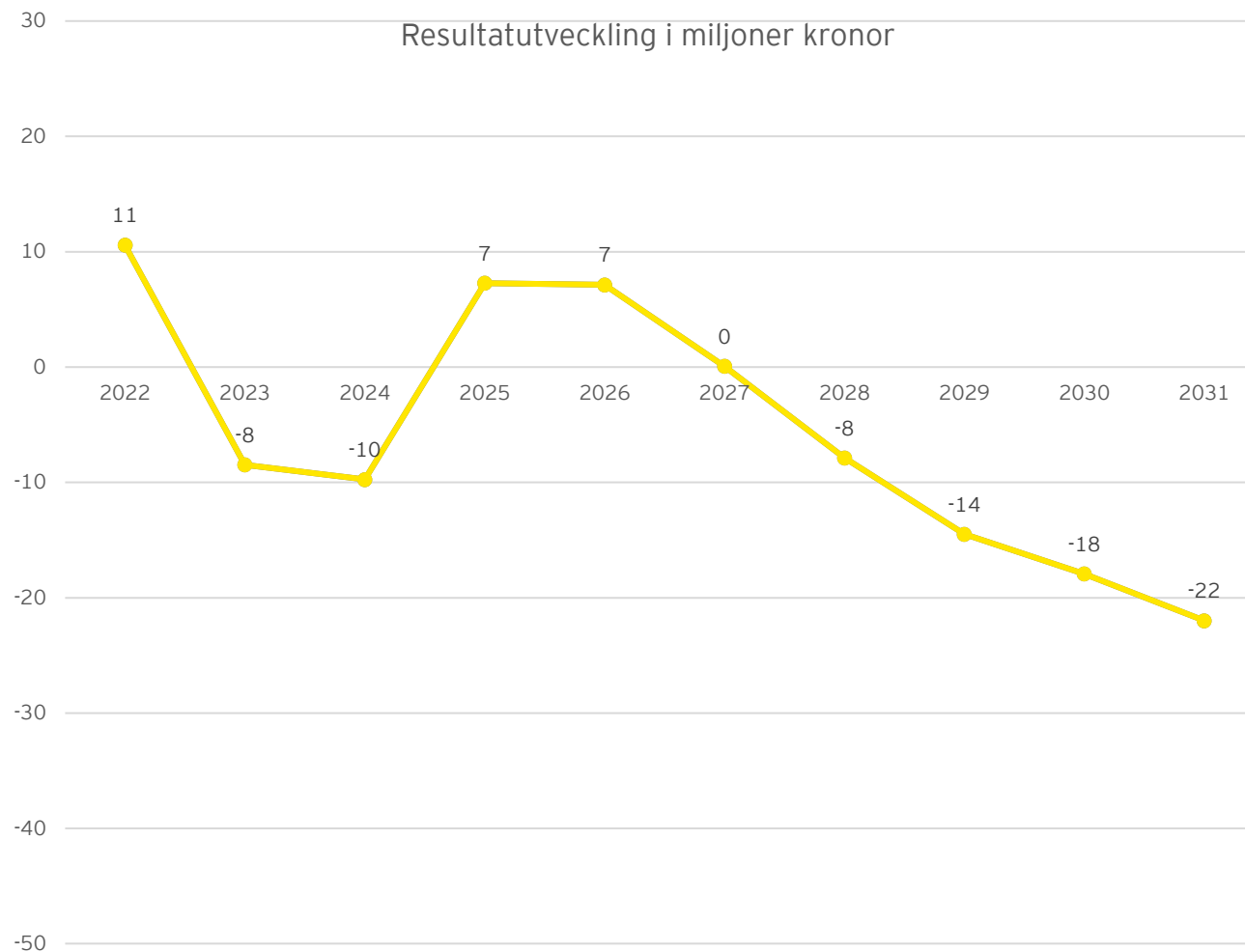
Enligt förutsättningarna för analysen förväntas kommunens resultat uppgå till -22 miljoner kronor 2031.

Av diagrammet noteras att resultatet för 2025 - 2027 står ut. Anledningen är antagandena i index för pris för kommunal verksamhet (PKV-index). Detta index utvecklas av SKR med syftet att vara en beräkningsgrund för kostnadsutvecklingar.

Därtill spelar pensionskostnadsutvecklingen roll. Till följd av nya pensionsavtal förväntas kommunen behöva göra högre inbetalningar till pensionssparandet under 2023 och 2024.

Samtliga institut som gör bedömningar om framtida ekonomiska utvecklingar förutspår att vi är på väg mot en lågkonjunktur. I samband med detta är räntorna och inflationen för tillfället på höga nivåer. Samtliga faktorer har en inverkan på PKV-indexet. 2025 beräknas den stundande lågkonjunkturen och inflationen ha ebbat ut. Därmed förväntas också kostnaderna öka i en liten utsträckning. Detta kommer att ha en positiv inverkan på kommunens ekonomi.

Utvecklingen från 2026 och fram baseras på ett "konjunkturlöst normalvärde" för såväl intäkts- som kostnadsutveckling. Orsaken är att det inte finns andra bedömningsgrunder än så att förlita sig på. Den fortsatta negativa trenden drivs då främst på av att den demografiska utvecklingen är ogynnsam (se mer under avsnitt 3 - demografi).

Anpassningskrav för att uppnå fullmäktiges överskottsmålsättningar

I och med att den ekonomiska utvecklingen är negativ och att underskott antas uppstå står kommunen inför anpassningsbehov.

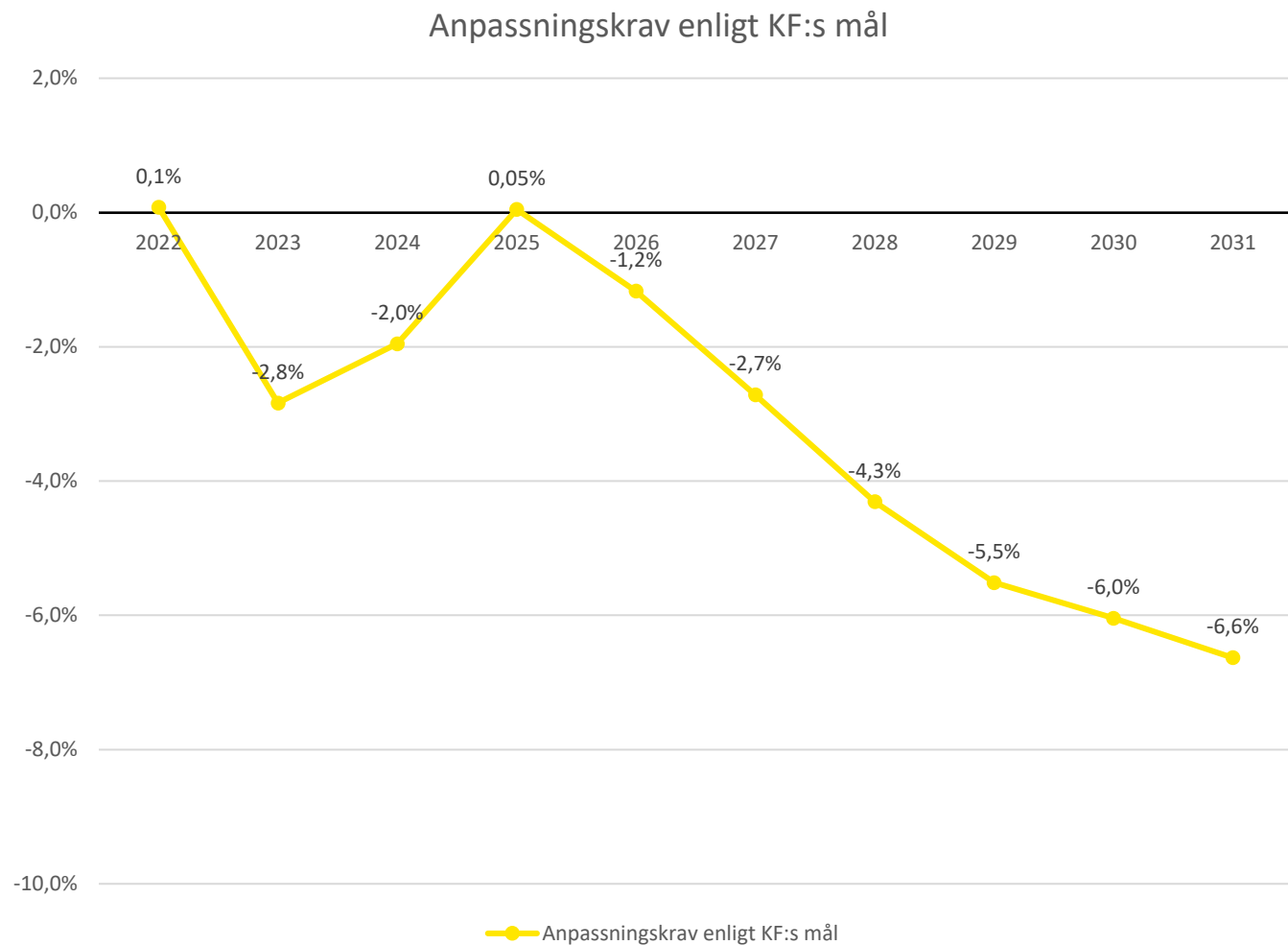
Kommunens finansiella mål fastställer att resultatet ska minst utgöra 3 procent av de samlade intäkterna för skatt, generella statsbidrag och utjämningsystem i genomsnitt över rullande femårsperioder. De kommande tre åren förväntas kommunen i sin budget för 2023 inte uppnå överskottsmålet. Det budgeterade överskottet uppgår till 1,1 procent för 2023, 0 procent för 2024 och 1,9 procent för 2025.

Diagrammet till höger tydliggör hur mycket som kommunen skulle behöva anpassa intäkter och/eller kostnader med för att uppnå fullmäktiges för varje enskilt år. Procentsatserna är aggregerade, vilket innebär att värdet för ett givet år representerar med hur mycket som kommunen behöver anpassa kostnaderna fram till dess för att uppnå fullmäktiges mål.

0 procent i diagrammet är justerat för att representera KF:s överskottsmål. Vid 0 procent i diagrammet har kommunen således uppnått resultatmålsättningen. Därmed visas hur stor anpassning som krävs för att uppnå överskottsmålet.

Anpassningskravet förutsätter en oförändrad skattesats i förhållande till den prognosticerade kostnadsutvecklingen.

Resultatet av analysen visar att kommunen står inför ett anpassningsbehov i form av sänkta kostnader alternativt höjda intäkter redan 2023 om fullmäktiges målsättning ska uppnås. Totalt sett prognosticeras kommunen att behöva genomföra anpassningar motsvarande 6,6 procent fram till 2031.

Skattegapsanalys visar behov av höjd skatt om inte kostnadseffektivisering görs

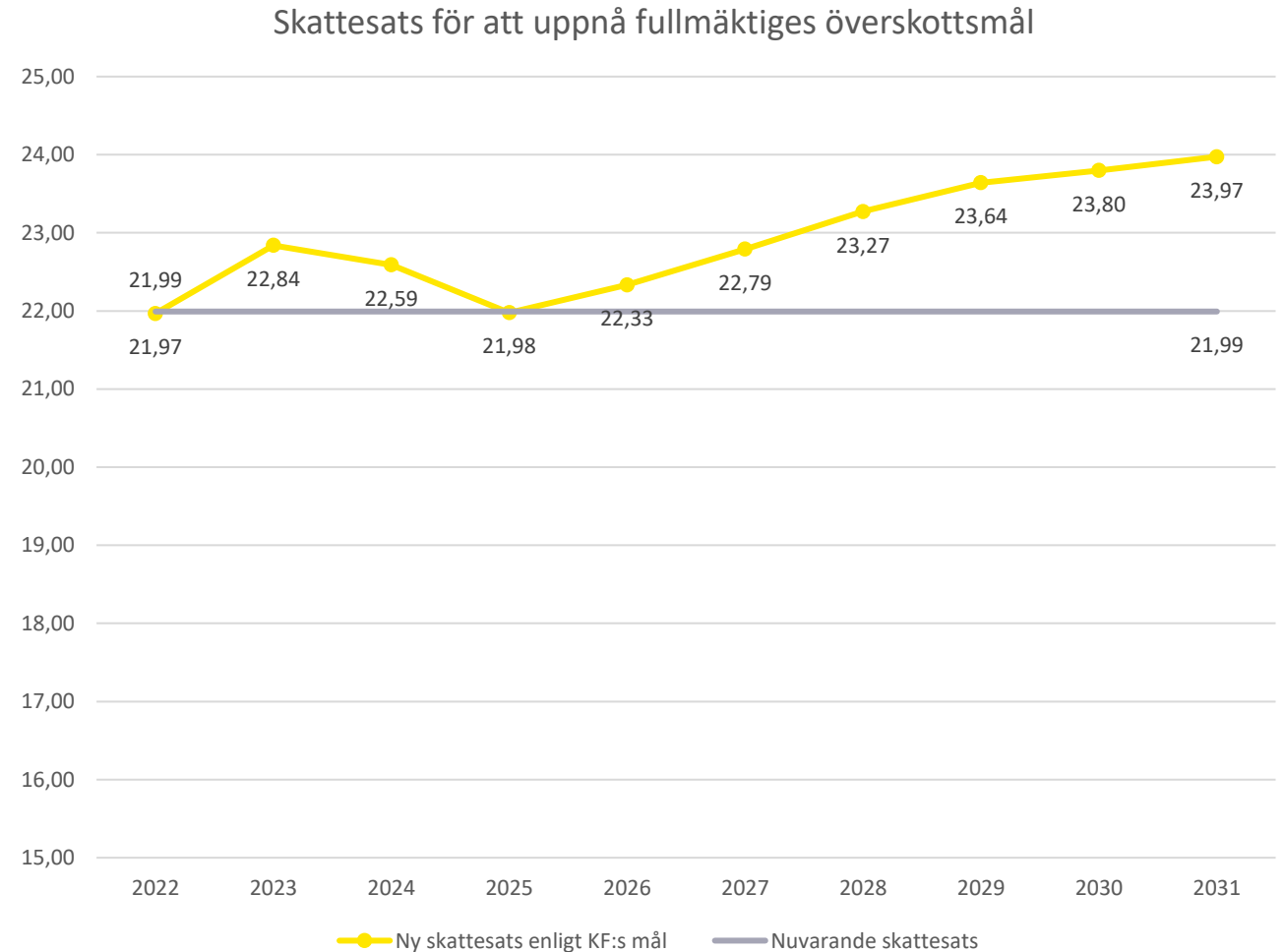
Anpassningar av ekonomin kan uppnås genom att antingen sänka kostnader eller höja intäkter. Skattegapsanalysen besvarar frågan; vilken skattesats skulle krävas för att klara av kommunfullmäktiges överskottsmål givet att inga kostnadsminskande åtgärder vidtas?

Detta förutsätter att samtlig anpassning för att uppnå fullmäktiges målsättning läggs på skattesatsen. Alltså att kommunen inte gör några kostnadsanpassningar.

Den gula linjen i diagrammet visar kommunens nuvarande skattesats (21,99 skattekrona).

År 2022 och 2025 uppnås kommunfullmäktige målsättning inom respektive års skattesats enligt prognosen. Samtliga andra år skulle skattesatsen ha behövt höjas. Att den gula linjen är något lägre än den nuvarande skattesatsen 2022 och 2025 säger att kommunen skulle kunna ha en lägre skattesats och samtidigt uppnå fullmäktiges målsättning.

2031 skulle skattesatsen ha behövt uppgå till 23,97 skattekrona för att uppnå fullmäktiges mål. Motsvarande en ökning på 1,48 skattekrona. Det bör åter förtydligas att skattebehovet enligt denna analys utgår ifrån ett läge där kommunen inte genomför kostnadseffektiviserande eller besparingar i syfte att uppnå fullmäktiges balansresultatkrav.

Självfinansierat investeringsutrymme givet att överskottsmål uppnås

I syfte att genomföra investeringar krävs likviditet (kapital i kassa). Kommunens kapitalinsats i investeringar kallas för självfinansieringsutrymme. Detta är de medel som kommunen har möjlighet att investera utan att behöva extern upplåning.

Självfinansieringsutrymme är beräknat som summan av överskottet samt avskrivningskostnaderna. Överskottet är kapital som kan nyttjas till investeringar. Därtill utgör också avskrivningar likviditet som kan användas till investeringar. Avskrivningar i en resultaträkning påverkar resultatet negativt. Detta innebär dock inte att kapitalet i kassan minskar.

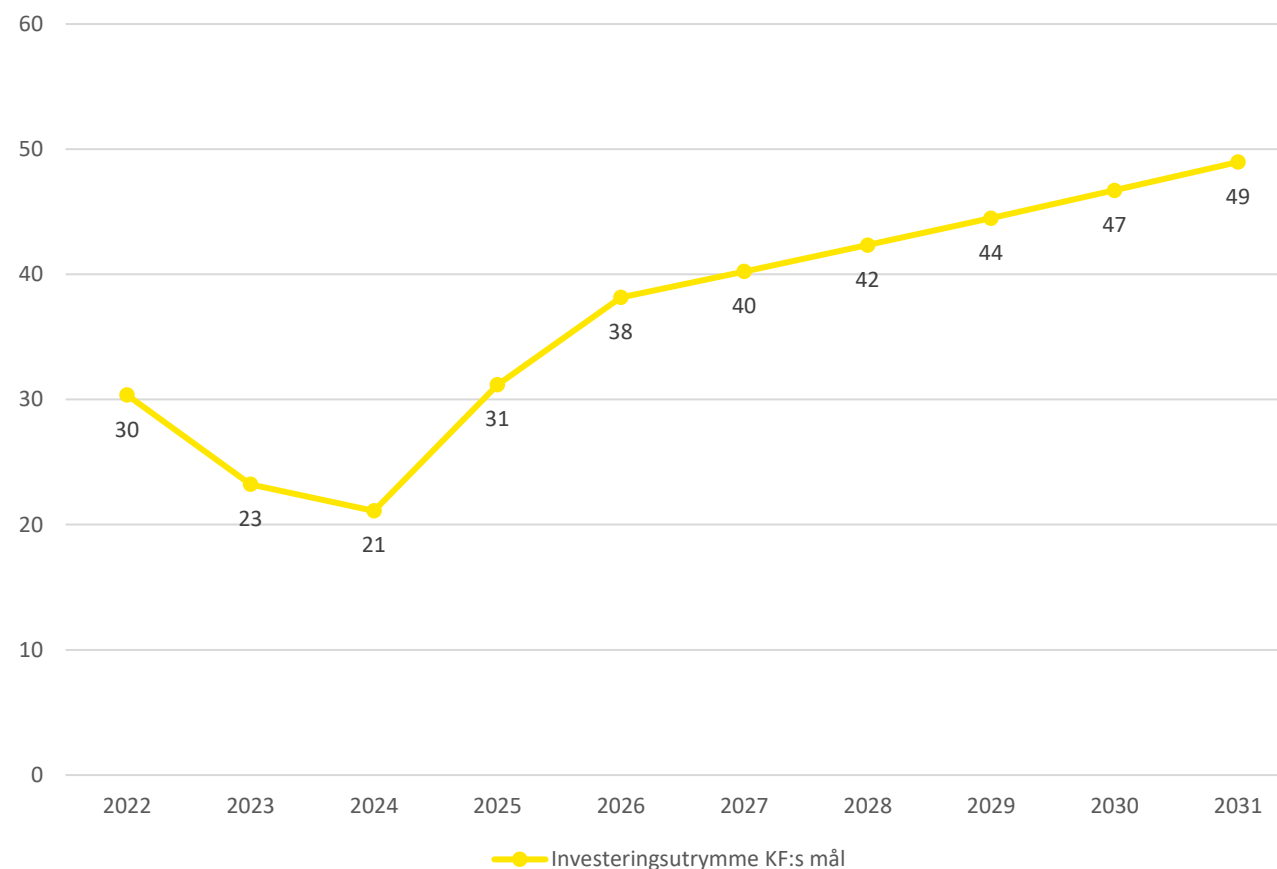
Investeringsutrymme förutsätter att kommunen når överskottsmålet enligt budget. Beloppen förutsätter också att inga amorteringar görs.

Diagrammet till höger visar det självfinansierande investeringsutrymme givet att kommunen uppnår överskottsmålet.

Totalt sett har kommunen då ett självfinansierat investeringsutrymme på 367 miljoner kronor. Detta är beräknat som summan av samtliga värden i diagrammet till höger.

Orsaken till att självfinansieringsutrymme initialt minskar är att överskottet enligt budget 2023 med plan för 2024-25 är lägre än tre-procentsmålsättningen.

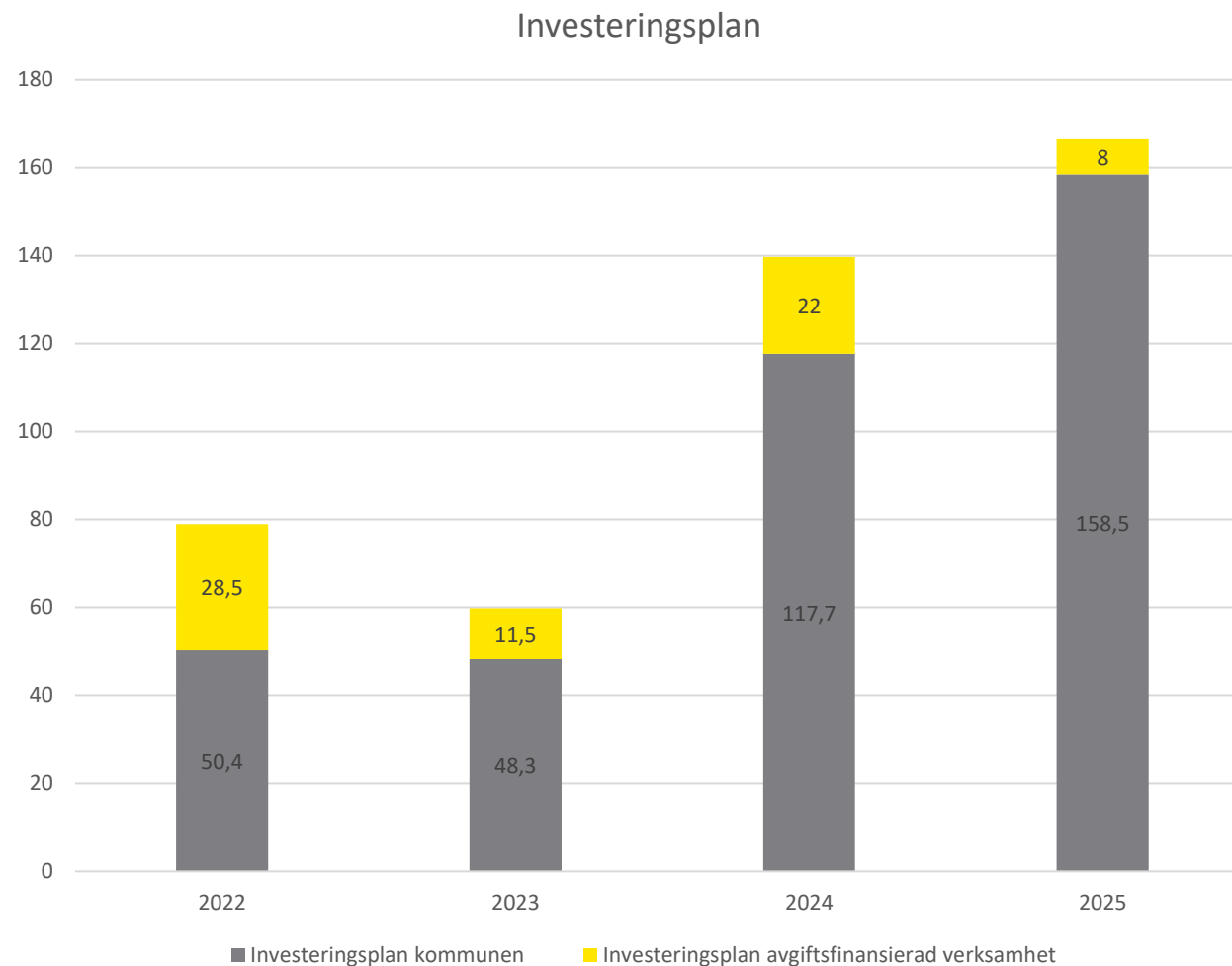
Självfinansierat investeringsutrymme givet fullmäktiges överskottsmål

Investeringsplan för kommunen

Inom ramen för granskningen ingår att bedöma huruvida investeringsplanen dels inryms i kommunens möjlighet att belåna investeringar, dels om kommunen uppnår fullmäktiges mål om att självfinansiera 70 procent av investeringarna.

Enligt budget för 2023 med plan för 2024 och 25 uppgår investeringarna totalt med ca 60 miljoner kronor, 140 miljoner kronor och 167 miljoner kronor för respektive år. Fullmäktiges mål om 70 procents självfinansiering omfattar inte den avgiftsfinansierade verksamheten. Detta avser investeringar inom VA-kollektivet. Dess investeringar utgörs av den gula delen av staplarna. Kommuninvesteringarna som omfattas av skattekollektivet uppgår till 48 miljoner kronor, 118 miljoner kronor och 159 miljoner kronor för respektive år.

(Källa: Verksamhetsplan budget 2023 ekonomisk plan 2024-25)

Självfinansieringsgrad i förhållande till fullmäktiges mål

En hög självfinansieringsgrad innebär att investeringar i hög utsträckning finansieras med egen likviditet (kapital i egen kassa). En hög självfinansieringsgrad kräver således att en mindre andel av finansieringen kräver upplåning. Detta innebär i sin tur att kommunen i mindre utsträckning är räntekänslig. Då räntorna i dagsläget är stigande finns det således fördelar med en lägre skuld.

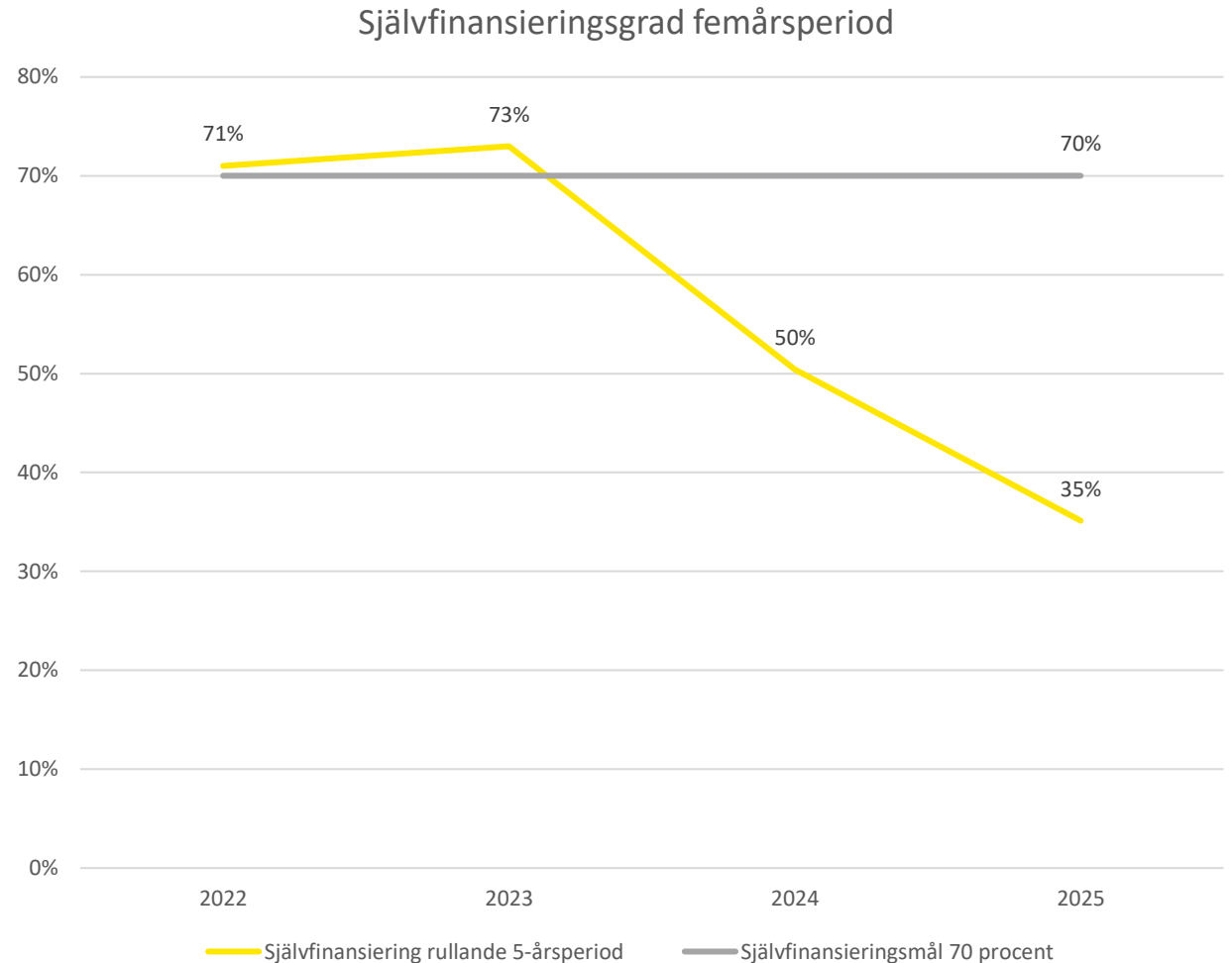
Detta ska också ställas i relation till behovet av investeringar. Om investeringsbehovet är högt kan detta kräva upplåning för att möjliggöra nödvändiga investeringar.

Fullmäktige har som del av målen för god ekonomisk hushållning fastställt att självfinansieringsgraden ska uppgå till 70 procent över en rullande femårsperiod. Enligt budget för 2023 med flerårsplan för 2024-25 uppgick kommunens självfinansieringsgrad 2022 till 71 procent avseende femårsperioden 2018-22.

Givet resultatet i den långsiktiga prognosen visar diagrammet till höger hur självfinansieringsgraden kontinuerligt utvecklas (baserat på en rullande femårsperiod).

Det framgår av diagrammet att självfinansieringsgraden 2023 överstiger fullmäktiges mål på 70 procent. Därefter minskar självfinansieringsgraden fram till 2025. Denna är då 35 procent sett över den tidigare femårsperioden.

Det är inte möjligt att genomföra analysen för en längre period än till 2025 då det saknas investeringsplaner för en längre period än så.

(Källa: Flerårsplan med budget 2023, kommunanalys av lånebehov)

Belåningsbehov kopplat till investeringsplan

Trots att kommunens investeringsplan inryms inom målet om självfinansieringsutrymme ställer det också krav på att kommunen har möjlighet att uppta lån för kommande investeringar.

Kommuninvest upprättar årligen en riskvärdesanalys. Syftet är att belysa vilka faktorer som spelar roll för kommunens kreditvärdighet. Kommuner får i riskanalysen ett riskvärde. Grästorps kommuns riskvärde är 3,5. Detta riskvärde är medelvärde för svenska kommuner.

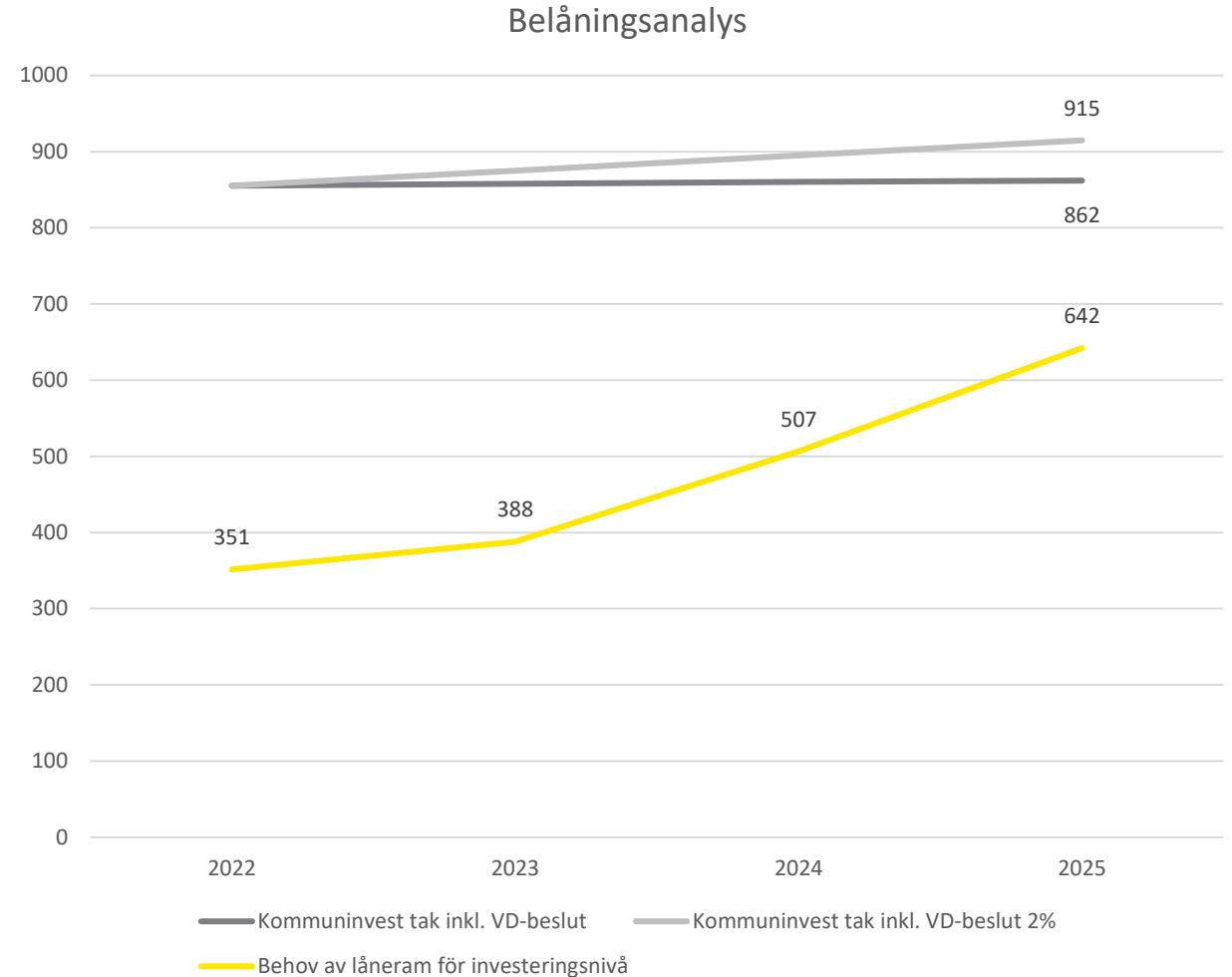
Nettokoncernskulden enligt riskvärdesanalysen uppgår till ca 61 tusen kronor per invånare i kommunen.

Kommuninvest belåningsgräns uppgår till 149 tusen kronor per kommuninvånare (givet Kommuninvests VD:s godkännande). Detta innebär att Grästorps kommun har ett återstående belåningsutrymme på ca 88 tusen kronor per invånare. Totalt sett uppgår kommunens skuld (inklusive pensionsskulder) till 351 miljoner kronor.

Givet kommunkoncernens investeringsplaner kommer lånebehovet att öka i markant under planperioden. I syfte att genomföra investeringarna enligt plan krävs en ökad upplåning motsvarande ca 290 miljoner kronor. Kommunens skuld uppgår 2025 till 642 miljoner kronor. Förändringarna i låneskulden representeras av den gula linjen i diagrammet. De grå linjerna representerar Kommuninvests belåningstak. Den ljusgrå linjen förutsätter att Kommuninvest ökar lånegränsen med motsvarande två procent årligen. Den mörkgrå linjen påvisar 2022 års nivå.

Av analysen framgår att Grästorps kommuns investeringsplan är genomförbar givet belåningsgränsen. Belåningsutrymmet kommer att minska med ca 45 procent över den nästkommande treårsperioden givet att samtliga investeringar genomförs enligt plan.

(Källa: Kommuninvests kreditvärdering, budget 2023)

Lakttagelser kopplat till revisionsfrågorna

Vid intervju anges det finnas ett intresse inom förvaltningen att öka fokuset på det långsiktiga perspektivet i den ekonomiska planeringen. Genom att synliggöra utmaningar och problem i ett tidigt skede skulle kommunen kunna agera förebyggande och på så sätt undvika större ekonomiska svårigheter. I nuläget genomför kommunen inga långsiktiga ekonomiska prognoser. Planeringshorisonten för ekonomin grundar sig på budget med planperiod, vilket är tre år fram. Av intervju framkommer att budgeten främst planerar för det kommande verksamhetsåret och att planeringen för år två och tre fungerar mer som politiska ambitioner än ekonomisk planering.

Intresset att arbeta med en långsiktig ekonomisk planering finns men det förutspås ta lång tid att etablera ett sådant arbetssätt. Resurserna inom ekonomiavdelningen är begränsade och det krävs resurser för att utveckla samt prioritera prognostiseringsarbetet.

Kommunikationen inom kommunen anges vara fungerande, det finns inga tecken på att ett ändrat arbetssätt som främjar långsiktig ekonomisk planering motsätts.

Ekonomiavdelningen arbetar nu med implementeringen av ett nytt ekonomisystem som har upptagit stora resurser och minskat möjligheterna för övrigt utvecklingsarbete.

Investeringsplanen i kommunen uppges vara ambitiös. Kopplat till investeringar har fullmäktige beslutat om ett mål inom ramen för god ekonomisk hushållning; *Självfinansieringsgraden av investeringarna i skattefinansierad verksamhet, exklusive tillväxtprogrammet, ska uppgå till minst 70 procent sett till rullande femårsperioder.*

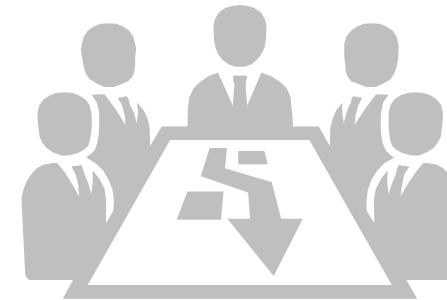
Vid intervju uppges att den beslutade investeringsplanen kommer vara svår för kommunen att verkställa. Orsaken är att planen ställer ovanligt höga krav på förvaltningen. Det bedöms inte finnas en tillräckliga resurser för att klara att genomföra investeringarna enligt planen. Den sannolika effekten är att genomförandegraden av investeringar kommer att sjunka.

Det framgår av analysen att målsättningen om 70 procents självfinansierade investeringar inte överensstämmer med investeringsplanen. Det framgår också vid intervju att det budgeterade resultatet för 2023 med plan för 2024-25 försvårar möjligheten att uppnå resultatmålsättningen om 3 procent över en rullande femårsperiod. Det framgår att det inte finns någon plan för hur dessa mål ska säkerställas efter planperiodens slut. Det framförs att pensionskostnadsökningar samt lönekostnader bedöms bli problematiska för kommunens ekonomiska förutsättningar.

Det finns inget särskilt arbetssätt gällande omvärldsbevakning eller hur ekonomiskt drivande faktorer ska beaktas. Vid den ekonomiska planeringen tillämpas vissa underlag från exempelvis SKR och SCB, ekonomichef är även involverad i en kommungrupp för ekonomichefer. Vid framtagandet av kommunens budget används inga särskilda nyckeltal eller liknande.

Det framförs att det finns en struktur för uppföljning och återrapportering av kommunens ekonomiska situation. Ekonomichef sammanställer månatligen ekonomiska rapporter som återrapporteras till kommunstyrelsen. Sammanställningen inkluderar nämndernas ekonomiska ställning.

Det framförs att kommunen inte tillämpar resursfördelningsmodeller eller på annat sätt systematiskt ersätter verksamheterna med volym som bas inom ramen för budgetprocessen. Däremot har nämnderna interna resursfördelningsmodeller. Exempelvis inom skolan.

Sammanfattande bedömning

Det är vår sammanfattande bedömning att kommunstyrelsen behöver stärka den långsiktiga ekonomiska planeringen.

Vår bedömning är att kommunen fastställt ramar för begreppet god ekonomisk hushållning, främst i form av två finansiella mål. De finansiella målen är ambitiösa i förhållande till kommunens ekonomiska förutsättningar och det kommer bli en utmaning för kommunen att framgent upprätthålla ett resultatmål om 3 procent av kommunens intäkter samt en självfinansieringsgrad om 70 procent vid investeringar.

Vi bedömer vidare att kommunen tar bristande hänsyn till det långsiktiga perspektivet vid ekonomisk planering, vilket bör utvecklas. Det finns en vilja att stärka det långsiktiga perspektivet i den ekonomiska planering, men det krävs enligt vår mening ett dedikerat utvecklingsarbete för att säkerställa ambitionen. Mot bakgrund av prognosen som presenteras i rapporten, samt förväntad lagstiftning vad avser kommunal ekonomisk planering, menar vi att det är fördelaktigt att periodiskt upprätta samlade prognoser. Detta för att kommunstyrelsen och fullmäktige kontinuerligt ska vara uppdaterade på de förväntade effekterna av demografiska och omvärldspåverkande faktorer.

Svar på revisionsfrågor samt rekommendationer

Revisionsfrågor	Bedömning
Har kommunstyrelsen definierat vad god ekonomisk hushållning innebär i Grästorps kommun?	Ja. I Grästorps budget för 2023 fastställs att kravet på god ekonomisk hushållning anges vara uppfyllt om måluppfyllelsen i dialoger bedöms vara tillräcklig för 70 procent av de kommunövergripande verksamhetsmålen. Det framgår även att de två finansiella målen ska vara uppfyllda för att uppnå en god ekonomisk hushållning. Vi bedömer dock att de finansiella målsättningarna för god ekonomisk hushållning inte är överensstämmande med de beslutade förutsättningarna i budget 2023 med plan för 2024-25.
Har kommunstyrelsen säkerställt en tillräcklig och kontinuerlig uppföljning av kommunens långsiktiga ekonomiska utveckling? Har kommunen tillförlitliga metoder för att genomföra prognoser med tillräcklig kvalitet?	Delvis. Det genomförs i dagsläget inga långsiktiga ekonomiska prognoser men det finns vissa underlag som används vid kommunens ekonomiska planering vari hänsyn tas till långsiktiga faktorer och antaganden. Dessa underlag säkerställer dock inte i sig en tillräcklig långsiktighet i kommunens ekonomiska planering. Vi noterar vidare att det finns en struktur och ett arbetssätt för ekonomisk uppföljning och åiterrapportering. Ekonomisk uppföljning utarbetas månatligen med undantag från vissa månader.
Finns det en tillräcklig omvärldsbevakning för att beakta ekonomiskt drivande faktorer?	Nej. Kommunens mognadsgrad för genomförandet av långsiktiga ekonomiska prognoser är låg, men det finns en vilja att utveckla arbetssättet. Kommunen bör arbeta för att främja långsiktigheten i den ekonomiska planeringen givet förutsättningarna för den kommunala ekonomin och investeringsviljan.
Beaktar budgetprocessen systematiskt demografiska drivande faktorer?	Nej. Det finns ingen resursfördelningsmodell på kommunövergripande nivå gällande fördelning av medel kopplat till demografiska förutsättningar.

Mot bakgrund av genomförd granskning och analys rekommenderar vi kommunstyrelsen att:

- ❖ *Utarbeta en plan för att säkerställa att kommunens investeringsplan stämmer överens med kommunens målsättning om en självfinansieringsgrad av investeringar på minst 70 procent över en femårsperiod.*
- ❖ *Utarbeta en plan för att säkerställa målsättningen om ett resultat på 3 procent av samlade intäkter över en femårsperiod då prognosen redogör för ekonomiska utmaningar framgent.*
- ❖ *Anamma ett långsiktigt perspektiv i den ekonomiska planeringen.*
- ❖ *Periodiskt upprätta samlade långsiktiga prognoser i syfte att stärka kontrollen av kommunens ekonomiska handlingsutrymme.*

Linus Aldefors (projektledare), Sara Jansson (granskare), Lars Eriksson (kvalitetssäkrare) - EY.

Bilagor - Analysens
byggstenar nedbrutna i
väsentliga intäkts- och
kostnadsmassor

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Nedbruten analys

- I efterföljande kapitel redogörs för de delar som analysen är uppbyggd av.
- Demografisk utveckling - Detta kapitel redogör för befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet och genom en funktionell befolkningsindelning. Utvecklingen jämförs med rikets befolkningsutveckling.
- Skatteintäkter och utjämningsystem - Kapitlet redogör för den förväntade intäktsutvecklingen givet demografiska och makroekonomiska förutsättningar.
- Kostnadsutveckling - I kapitlet redogörs för kommunens väsentliga kostnadsmassor och deras förväntade utveckling givet demografiska och inflationseffekter.
- Resultatutveckling - Det sammanvägda resultatet sett till intäcks- och kostnadsutvecklingen. Resultatet av analysen ligger i sin tur till grund för slutsatserna ovan.

Genomförande och underlag för prognosen

Data för analysen

Analysen tar sitt avstamp i kommunens egna redovisningar och antaganden om utveckling. I detta avseende har kommunens demografiska prognos en central roll för utvecklingen av kommunens intäkter och kostnader. Vi definierar ett nollläge i analysen. Detta är den punkt i tid som prognosen utgår från. Nollläget för prognosen är Grästorps kommuns prognos enligt delårsrapporten för januari - augusti 2022. Därtill beaktas känd information inhämtad från tidigare års redovisningar som grund för analysen.

Analysen bygger i största möjliga utsträckning på de uppgifter som finns att tillgå från kommunen. Exempelvis bygger analysen på kommunens egna befolkningsprognos. Utöver detta har nyckeltal och data främst inhämtats från Sveriges kommuner och regioner, SCB, Kolada, Socialstyrelsen och Skolverket. I de fall andra källor än kommunen använts för beräkningar har uppgifterna stämts av mot kommunens redovisade siffror. Antaganden om intäkts- och kostnadsutveckling har baserats på SKR:s bedömningar enligt SKR:s cirkulär 22:58, vilket var den senaste vid tillfället för analysen.

Analysen grundar sig på demografisk utveckling

Kostnadsberäkningarna tar sitt avstamp i den förväntade demografiska utvecklingen inom de nedbrutna åldersgrupperna som utgör underlaget för kostnaderna. Likaså är intäkterna baserade på den förväntade demografiska utvecklingen. Huvudsakligen avser detta skatteintäkter, inkomstutjämnningen och kostnadsutjämnningen.

I långsiktiga analyser är det metodologiskt inte ovanligt att basera intäkts- och kostnadsuppräknningar på konjunkturindex baserade på rikets förväntade utveckling. Kommunsektorn är dock främst demografikänslig, inte konjunkturkänslig. Av denna anledning grundar sig prognosen i första hand på den demografiska utvecklingen. Konjunkturs- och index-utvecklingar är inkluderade i analysen men justerade för tillämpbarhet gentemot kommunens demografiprognos.

Avgränsningar i analysen

Analysen tar ingen hänsyn till effektiviseringar eller andra förändringar av det kommunala uppdraget. Dagens kostnadsläge, i kombination med demografi och indexering av intäkts- och kostnadsutveckling, ligger till grund för beräkningarna för resultaten i prognosen.

Antaganden och beräkningsgrunder redovisas kontinuerligt i rapporten.

Analysen tar hänsyn till fullmäktiges finansiella målsättningar.

3. Befolkningsutveckling

Befolkningsutvecklingen utgör grunden för framskrivningen av kommunens intäcks- och kostnadsutvecklingar. Detta kapitel redogör för befolkningsutvecklingen i kommunen som helhet och genom en funktionell befolkningsindelning. Utvecklingen jämförs med rikets befolkningsutveckling. Dels i jämförande syfte men också för att förhållandet har en påverkan på faktorer så som statliga utjämningsystem.

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Befolkningsutveckling

Enligt befolkningsprognosen förväntas befolkningen i Grästorps kommun öka med 3,3 procent från 2021 till 2031. Från 5 730 invånare 2021 till 5 920 år 2031.

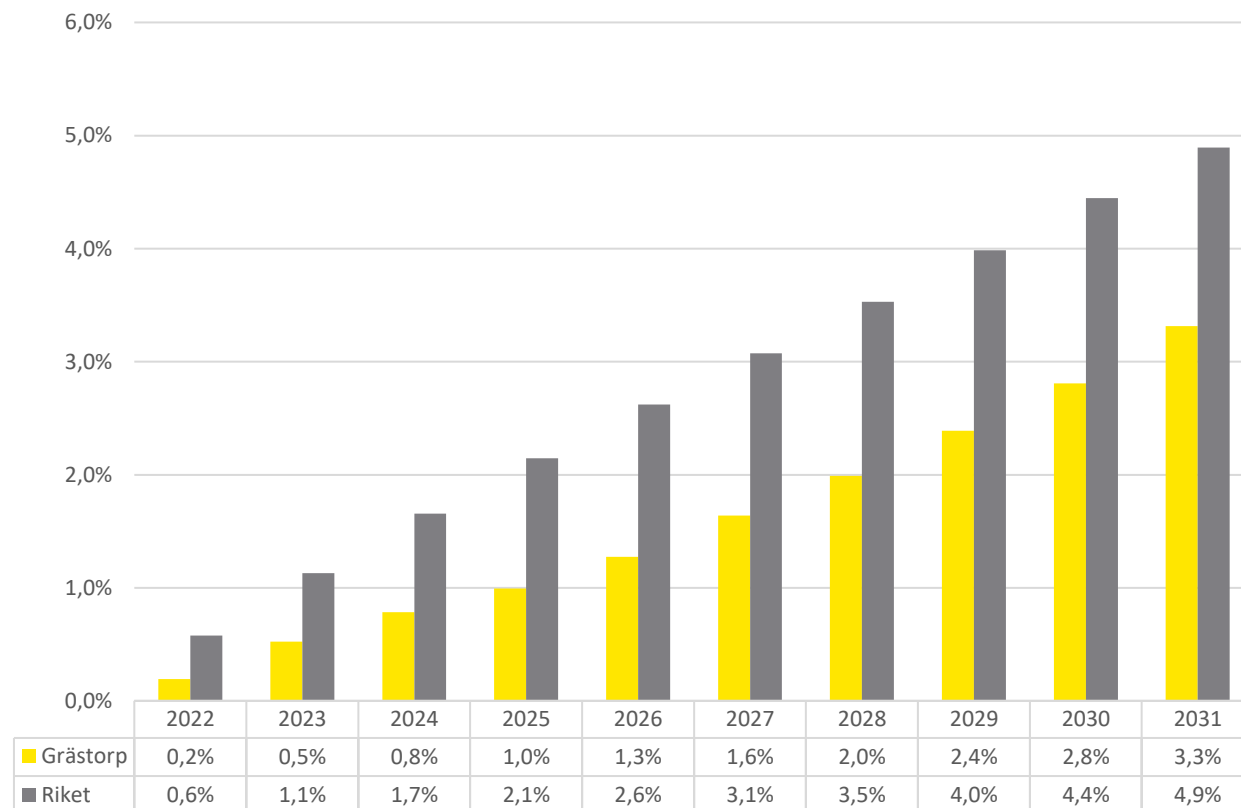
I diagrammet baseras utvecklingen på befolkningmängden 2021.

Kommunens utveckling kan ställas i relation till utvecklingen i riket som förväntas öka i en högre takt. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos förväntas invånarantalet i riket att öka från ca 10,5 miljoner år 2021 till närmre 11 miljoner 2031. Detta motsvarar en procentuell ökning på 4,9 procent.

Av den demografiska datan framgår bland annat att Grästorp kommun har en relativt ålderstigen befolkningsstruktur. I de nästkommande bilderna redogörs för kommunens befolkningsutveckling inom särskilda åldersgrupper som har en direkt påverkan på intäcks- och kostnadsgrupper.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070")

Hela befolkningen - Utveckling mot 2021

Förskola, grundskola och gymnasium

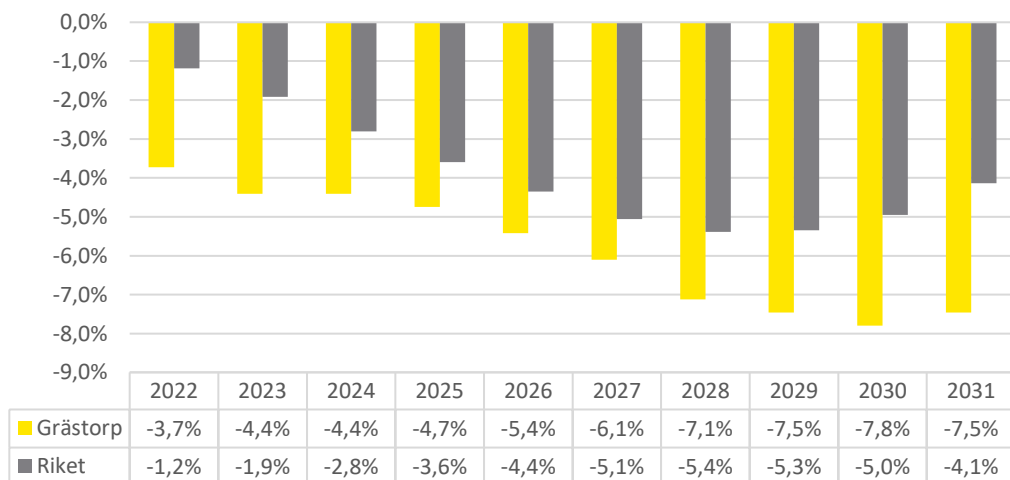
Kommunens befolkning i förskoleåldrar (åldrar 1-5) förväntas minska. Minskningen är högre än rikets takt där en minskning på 4,1 procent förvänts jämfört med i Grästorp där minskningen ligger på 7,5 procent.

Inom grundskoleåldrarna (6-15 år) prognostiseras en minskning på 1,3 procent, vilket är lägre än i riket som prognostiserar en minskning på 2,9 procent. I Grästorp finns under 2021 623 ungdomar och under 2031, efter en minskning på 1,3 procent, finns 615 barn/ungdomar i åldrarna 6-15 år.

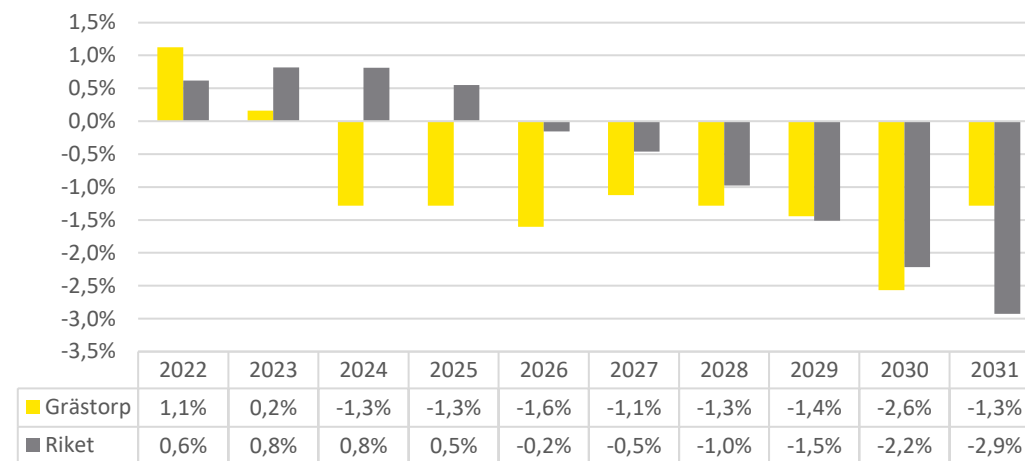
Utvecklingen inom gymnasieåldrarna 16-18 år förväntas öka, ökningen är som starkast mellan år 2023 och 2026, efter det minskar ökningen och 2031 har antalet gymnasieungdomar ökat med totalt 2,7 procent.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070")

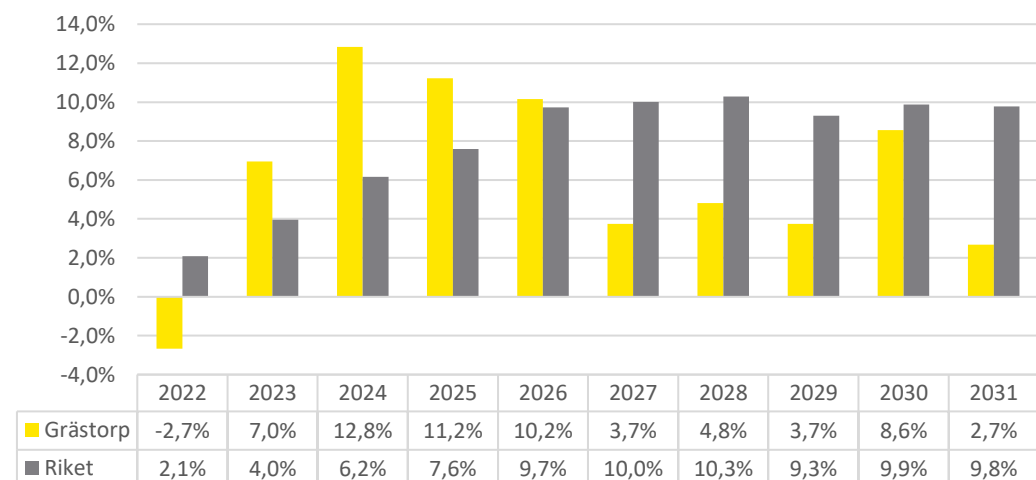
Åldrar 1-5 - Utveckling mot 2021

Åldrar 6-15 - Utveckling mot 2021

Åldrar 16-18 - Utveckling mot 2021

Yrkesverksamma åldrar

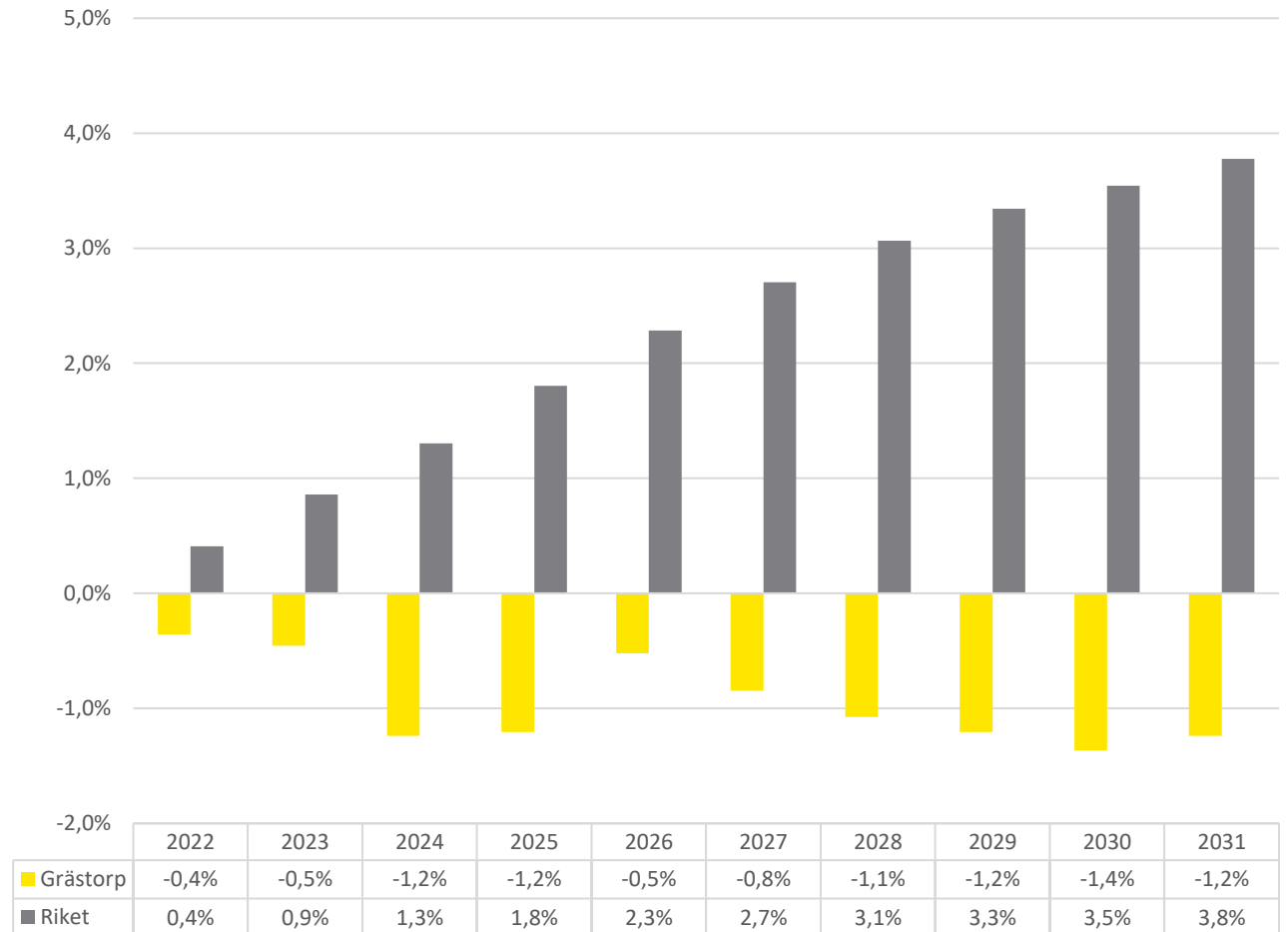
Diagrammet visar befolkningsutvecklingen för åldrarna 19-64 år. Denna graf representerar de åldrar då invånare förväntas vara yrkesverksamma och generera skatteintäkter.

Det går att utläsa från diagrammet att kommunens befolkningsutveckling inom detta åldersspann är avsevärt lägre än den förväntade utvecklingen i riket. Antalet invånare i yrkesverksam ålder förväntas minska i kommunen med ca 1,2 procent, medans rikets förväntade utveckling är positiv om ca 3,8 procent. Dessa ålderskategorier är viktiga för kommunens kostnadssammansättning.

Trots att uteblivna skatteintäkter kompenseras av inkomstutjämnningen är också invånare i yrkesverksamma åldrar vanligtvis mindre kostnadsdrivande för kommunen.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070")

Åldrar 19-64 - Utveckling mot 2021

Äldre

Antalet äldre i kommunen är i diagrammen uppdelat i två diagram: dels 65-79 år, dels 80 år och uppåt. Den demografiska gruppen 65-79 definieras som "äldre" och den andra gruppen brukar benämnas som "äldre äldre".

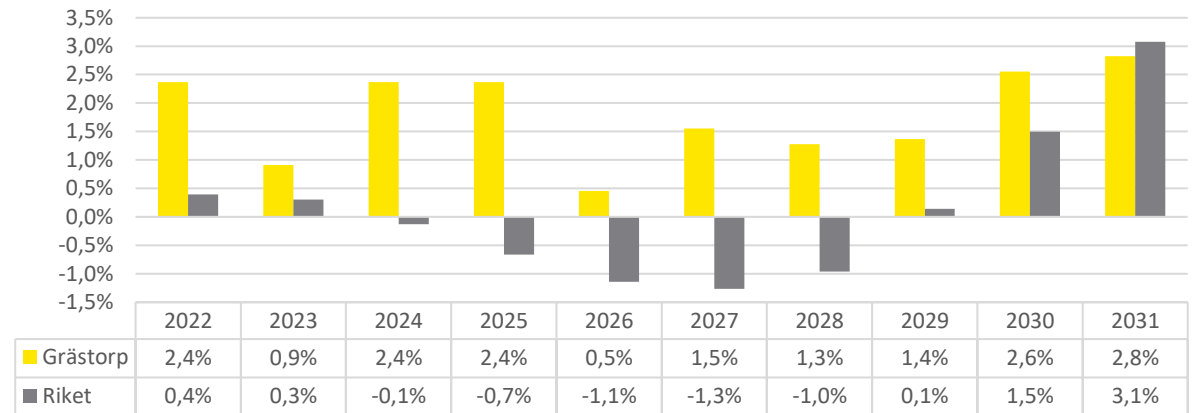
Anledningen till indelningen är att behovet av kommunala tjänster skiljer sig markant åt från åldrarna 65-79 och 80-w. I syfte att genomföra goda uppskattningar av kostnadsutvecklingar är dessa därför intressanta att observera såväl separerade från varandra. "W" är benämningen för det okända året en kommunmedlem dör.

Utvecklingen av antalet äldre inom kommunen förväntas öka i lägre takt jämfört med riket. Antalet mellan 65-79 år förväntas öka med 2,8 procent, vilket är lägre än riksnittet som förväntas öka med 3,1 procent fram till år 2031.

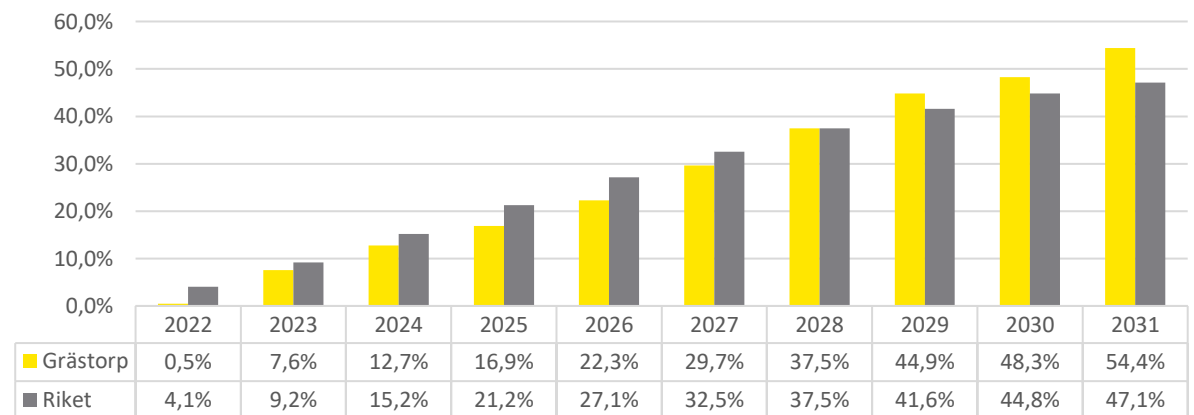
Utvecklingen för antalet "äldre äldre" uppgår till ca 54,4 procent, vilket är högre än rikets utveckling på 47,1 procent. Det bör noteras att denna ökning av äldre äldre, för såväl kommunen som för riket, är förhållandevis hög. Ökningen har sin naturliga förklaring i den höga andel födda under 1940-talet. En stor andel av dessa kommer under de kommande 10 åren att uppnå minst 80 års ålder.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070")

Åldrar 65-79 - Utveckling mot 2021

Åldrar 80-w - Utveckling mot 2021

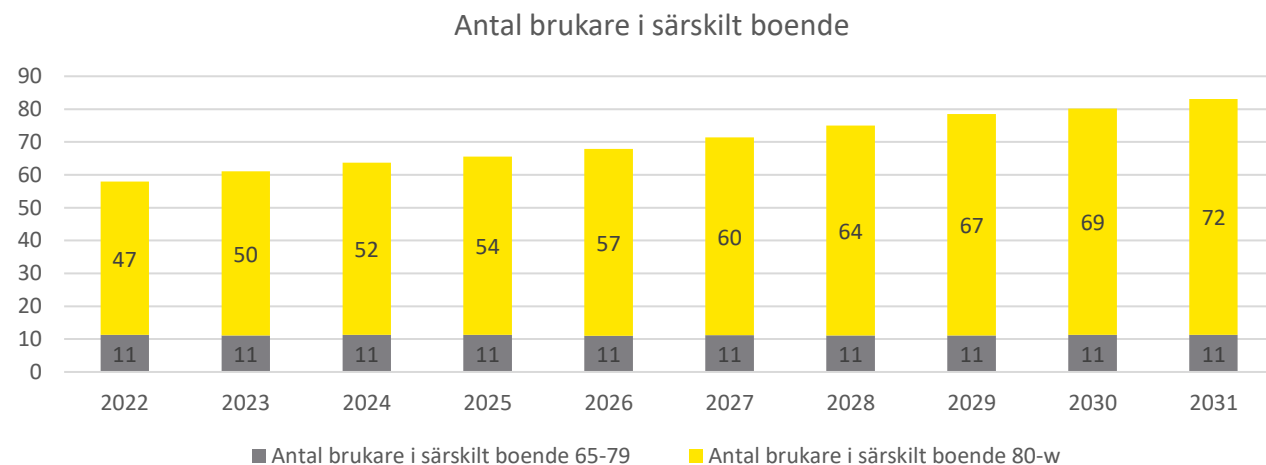
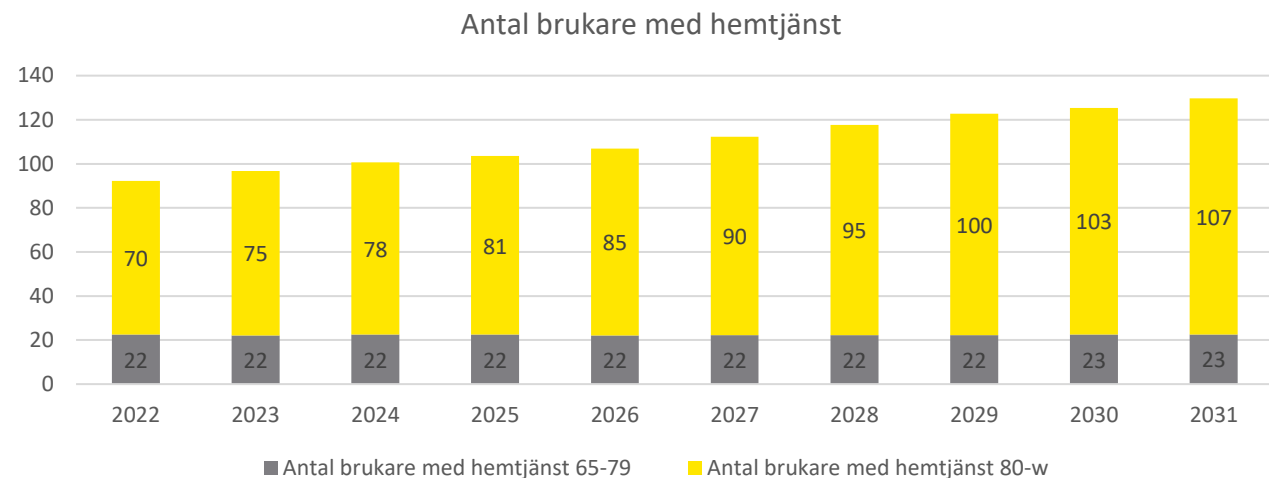

Särskilt boende och hemtjänst

I takt med att antalet äldre blir fler i kommunen kommer också behovet av insatser inom hemtjänst samt platser på särskilda boenden att öka. Antalet äldre med behov av insatser i ordinärt- respektive särskilt boende är baserat på den demografiska utvecklingen samt nyckeltal för andelen inom respektive åldersgrupp som har insatser.

Förhållandet mellan antalet brukare med hemtjänstinsatser alternativt i särskilt boende och antalet äldre är statistiskt över tidsspannet. Det är svårt att korrekt göra andra antaganden. Det är troligt att behovet av hemtjänst och platser på särskilt boende kommer att senareläggas åldersmässigt allteftersom att vi är friskare längre. I denna aspekt ska dock också vägas in att vi också förväntas leva längre. Det är ett antagande i analysen att kostnadsutvecklingen inte kommer att påverkas nämnvärt av dessa två aspekter.

Antalet äldre (65-w) med behov av hemtjänstinsatser förväntas öka från 91 2021 till 130 år 2031. Motsvarande förväntas behovet av platser på särskilt boende öka från 57 till 83. Ytterligare ca 16 platser krävs således i särskilt boende.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, Socialstyrelsens databas 2022)

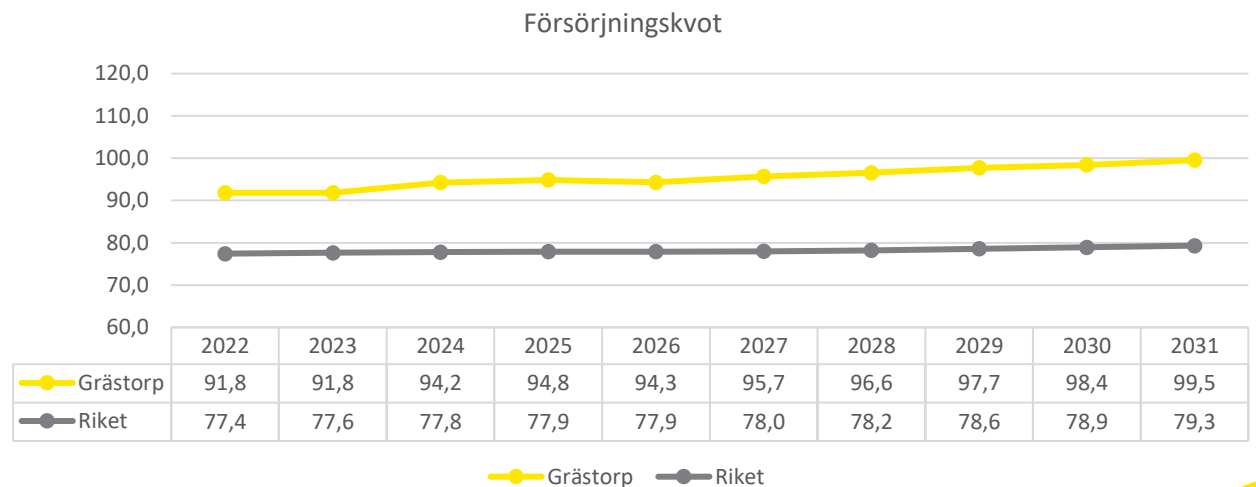
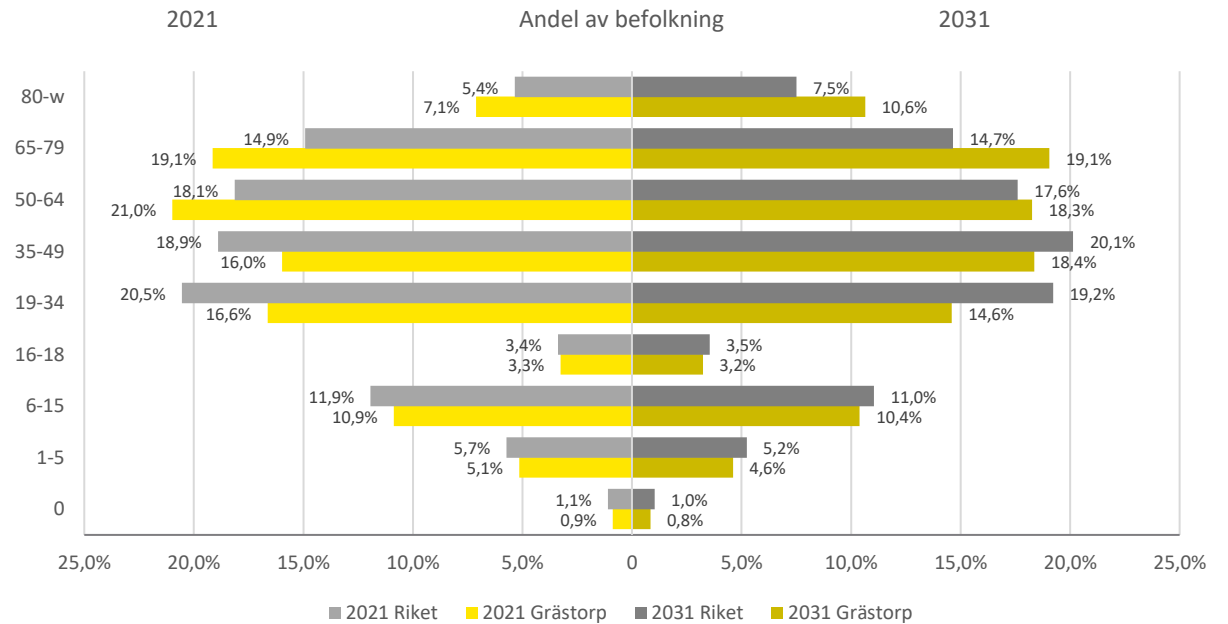
Kommunens försörjningskvot i förhållande till rikets

Det övre diagrammet visar hur stor andel av befolkningen som respektive åldersgrupp utgör. Den vänstra sidan av diagrammet påvisar strukturen 2021 för Grästorps kommun (gult) och riket (grått). Befolkningsammansättningen utgår från 2021 då det är det senast kända året för vilket vi vet exakt hur många invånare som fanns i kommunen. På högra sidan av diagrammet visas den förväntade sammansättningen 2031.

Försörjningskvoten i det nedre diagrammet utgörs av antalet invånare i kommunen som är 19 år eller yngre och 65 år eller äldre dividerat med antalet invånare mellan åldrarna 20 - 64 multiplicerat med 100. Försörjningskvoten tydliggör hur många invånare, utöver sig själva, som en förvärvsarbete procentuellt måste försörja. En ökad försörjningskvot innebär alltså att antalet äldre (65+) respektive yngre (19-) ökar i en snabbare takt än de i förvärvsarbete åldrar (mellan 20 och 64 år).

Det går av diagrammet att konstatera att Grästorp kommun i dagsläget har en högre försörjningskvot jämfört med riket. Fram till 2031 förväntas skillnaden öka något. Grästorps kommuns försörjningskvot ökar till 99,5 och rikets ökar till 79,3. Av försörjningskvoten för såväl kommunen som riket ges vi information om att förhållandevis färre ska försörja fler.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070")

4. Skatteintäkter och utjämningsystem

I följande kapitel redogörs för kommunens huvudsakliga intäktskällor. Detta omfattar främst skatteintäkter och de statliga utjämningsystem vars syfte är att säkerställa att du som invånare ska kunna förvänta dig samma grad av kommunal service oavsett var i landet du bor.

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Kommunens huvudsakliga intäktskällor

Kommunen har ett flertal intäktskällor av olika betydelse. Inom ramen för analysen gör vi antaganden om utvecklingar inom primärt två intäktsområden; Skatteintäkter och utjämningsystem. Skatteintäkter beräknas baserat på den demografiska utvecklingen samt SKR:s underlag om förändringar i skatteunderlaget.

De statliga generella bidragen består i huvudsak av fyra utjämningsystem. Dessa är:

- ▶ Inkomstutjämnings - Staten garanterar 115 procent av den genomsnittliga skattekraften - Grästorp kommun uppgick 2022 till ca 91,5 procent av rikets skattekraft, vilket betyder att den genomsnittliga invånaren i kommunens inkomster är något lägre än riksnittet. Det innebär också att Grästorp kommun får ett inkomstutjämningsbidrag genom systemet.
- ▶ Kostnadsutjämnings / Standardkostnaden (kommunerna omfördelar) - Kostnad som kommunen skulle ha om verksamheten bedrevs till en genomsnittlig kostnadsnivå i förhållande till de egna strukturella faktorerna. SKR förutspår att kommunen får betala ca 8 miljoner kronor för kostnadsutjämnings under 2022.
- ▶ LSS (kommunerna omfördelar) - Grästorp erhåller 2022 ca 7 miljoner kronor.
- ▶ Regleringspost - Intäkt eller kostnad beroende på utfallet av utjämningsystemen i förhållande till den budgeterade nivån. 2022 beräknas posten utgöra ett bidrag på 16 miljoner kronor.

Utöver intäkter kopplade till skatter och utjämningsystem har kommunen betydande intäkter från avgifter. Dessa intäkter täcker vanligtvis inte kostnaderna för tjänsterna som de avser, exempelvis för äldreomsorg. Av denna anledning inkluderar vi externa intäkter (intäkter från brukare) i redovisningen av kostnader. Kostnaderna redovisas således som nettokostnader.

Därutöver har kommunen mindre intäkter från exempelvis räntor. Dessa är inkluderade men omfattas inte av särskilda antaganden om underliggande påverkande faktorer så som befolkningsutveckling.

Skatteintäktsutveckling

Skatteintäkterna beräknas mot bakgrund av den demografiska utvecklingen att uppgå till 283 miljoner kronor 2022.

Den demografiska utvecklingen baseras på åldrarna 19-w. Åldersintervallet utgörs av de inkomstgrundande åldrarna för förvärvsarbete, pensioner, sjuklöneersättning mm.

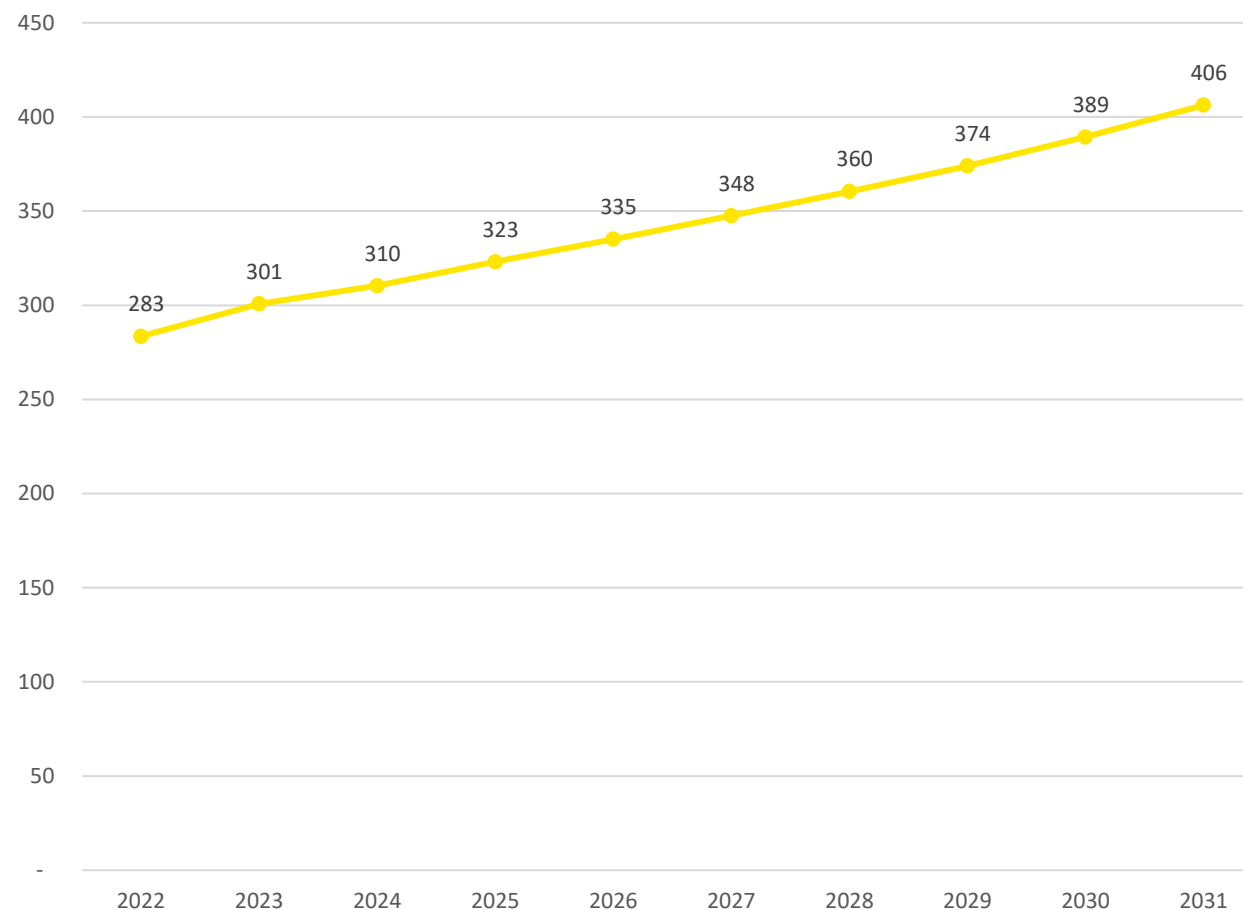
Beräkningen av skatteutvecklingen baseras på befolkningsutvecklingen samt SKR:s prognos för skatteunderlagsutveckling.

Akkumulerat förväntas skatteintäkterna öka med ca 43 procent över perioden.

Kommunens skatteintäkter förväntas i reella tal öka över perioden med ca 123 miljoner kronor. Skatteintäkterna förväntas 2031 uppgå till ca 406 miljoner kronor.

(Källa: SKR Cirkulär 22:58, årsredovisning 2022 samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Skatteintäkter i miljoner kronor

Inkomstutjämnning

Inkomstutjämnningen garanterar Sveriges kommuner ett skatteunderlag motsvarande 115 procent av medelskattekraften i riket. Det vill säga att staten kompenserar för mellanskillnaden mellan kommunens skattekraft och 115 procent av den genomsnittliga skattekraften för samtliga svenska kommuner. Kompensationen baseras på 95 procent av den genomsnittliga skattesatsen i riket. Skattekraften i Grästorp uppgick 2022 till 91,5 procent av riksnittet.

Beräkningen av inkomstutjämnningen följer SCB:s beräkningsgrund för fastställandet av inkomstutjämnningen.

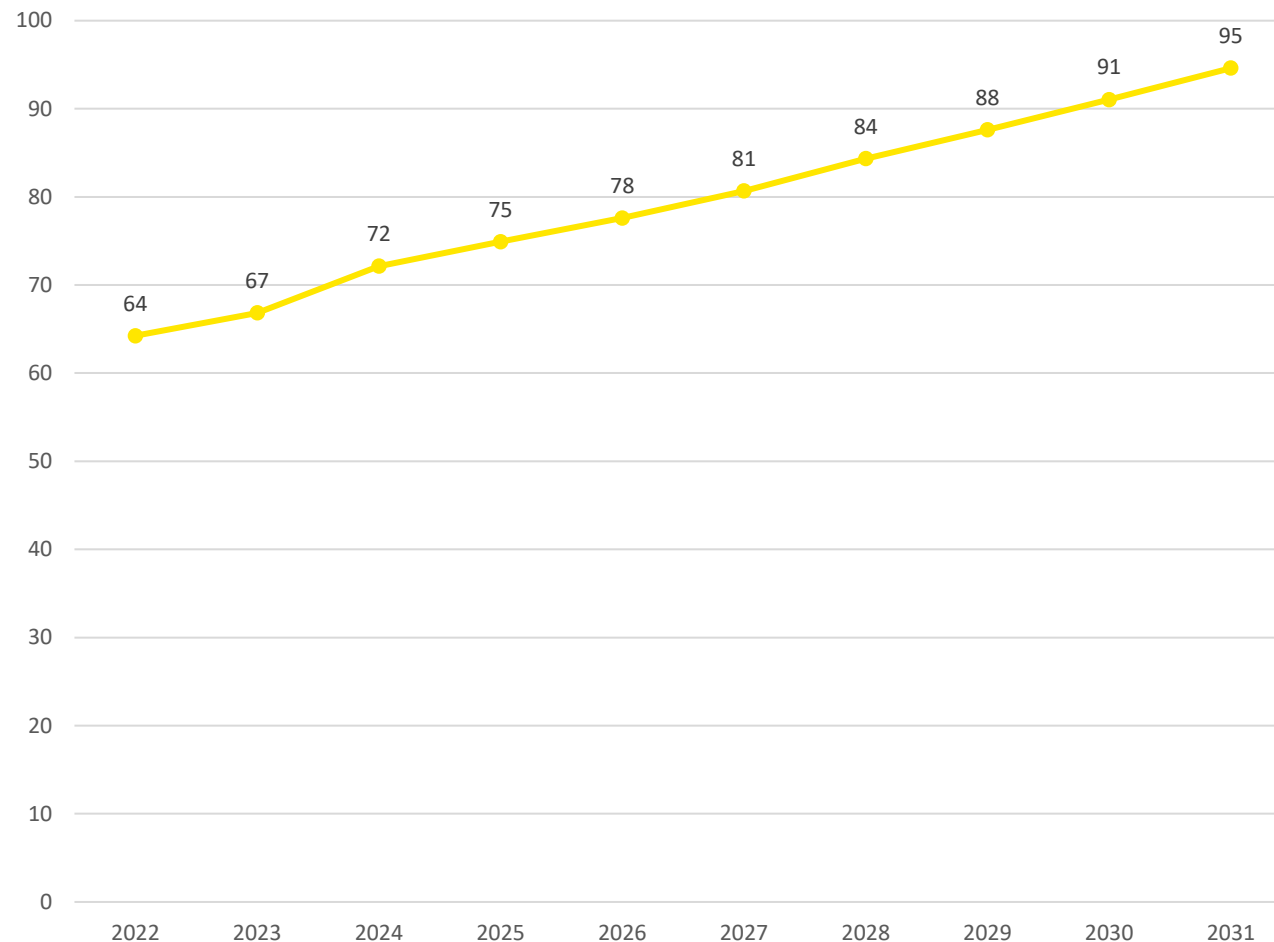
Till grund för beräkningen av inkomstutjämnningen tas hänsyn till kommunens demografiska utjämning, skattekraft, utveckling av medelskattekraften enligt SKR:s prognoser samt länsvis skattesats.

Enligt framskrivningen beräknas inkomstutjämnningen för 2022 uppgå till ca 64 miljoner kronor. 2031 beräknas intäkterna från inkomstutjämnningen uppgå till 95 miljoner kronor.

Grästorps kommuns skattekraft förväntas minska i förhållande till rikets fram till 2031. Enligt SKR förväntas skattekraften uppgå till 90,9 procent 2031.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070", SKR cirkulär 22:58)

Kommunens inkomstutjämningsbidrag

Kostnadsutjämning

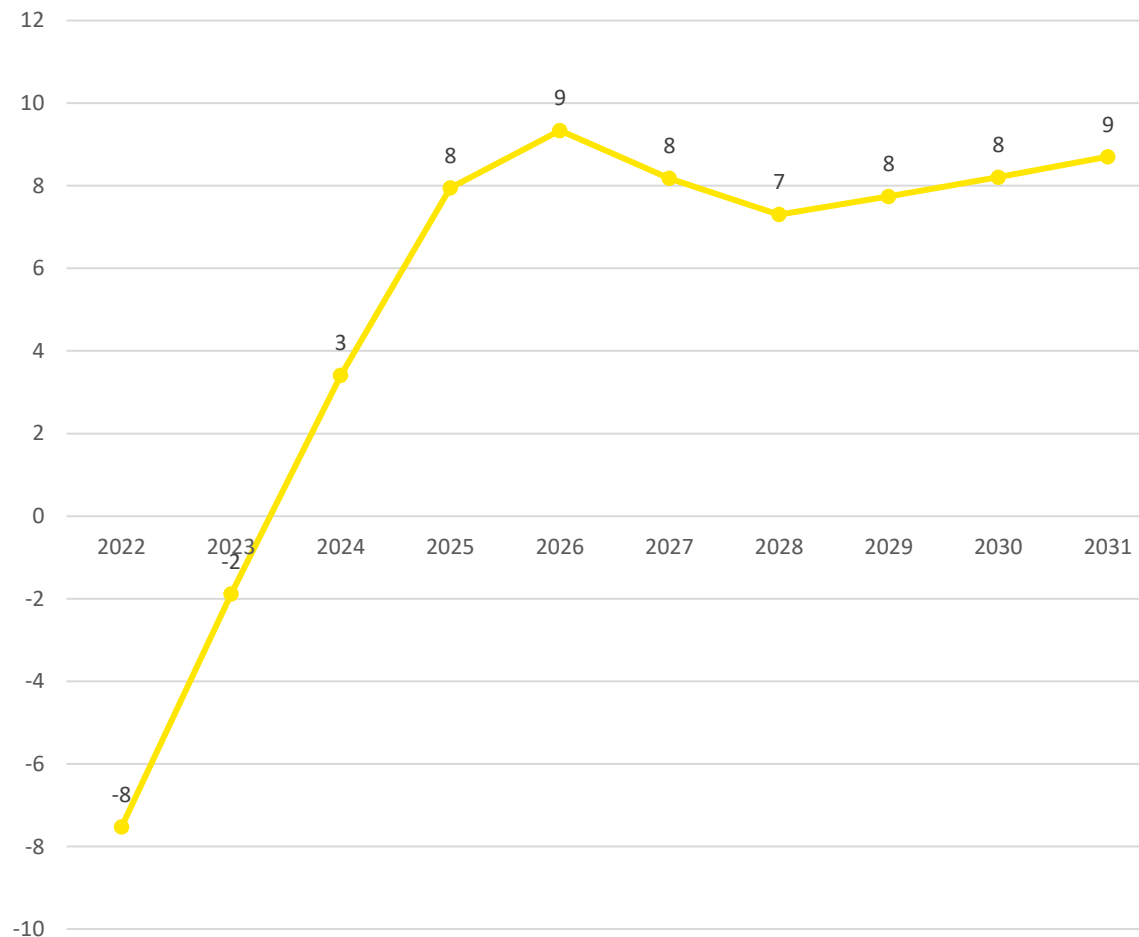
Kostnadsutjämnings syfte är att utjämna skillnader i kommuners förutsättningar att bedriva kommunal verksamhet. Kommuner med en gynnsam befolkningsstruktur betalar en kostnadsutjämningsavgift och vice versa. Kostnadsutjämnings är således ett nollsummespel. Detta innebär att det finns lika mycket pengar som betalas in av kommuner med gynnsam demografisk struktur, som betalas ut till kommuner med en mindre gynnsam demografisk struktur.

Underlaget för analysen bygger på den demografiska framskrivningen i kommunen och riket samt den beräknade standardkostnaden. Beräkningen av kostnadsutjämningsavgiften är approximerad genom en underbyggd beräkningsmodell baserad de demografiska förändringarna, huvudsakligen inom skola, äldreomsorg samt befolkningsförändring.

Kommunen beräknas 2022 betala 8 miljoner kronor i kostnadsutjämningsbidrag och år 2031 förväntas kommunen få 9 miljoner kronor.

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070", SCB:s beräkningsunderlag för 2020 och 2021, SKR cirkulär 22:58)

Kostnadsutjämning i miljoner kronor

LSS-utjämning

LSS-utjämningsystemet fungerar i det stora hela på samma sätt som kostnadsutjämningsystemet. Båda systemen är nollsummespel. Detta innebär att omfattningen av kommuners inbetalda avgifter motsvarar de utbetalda bidragen.

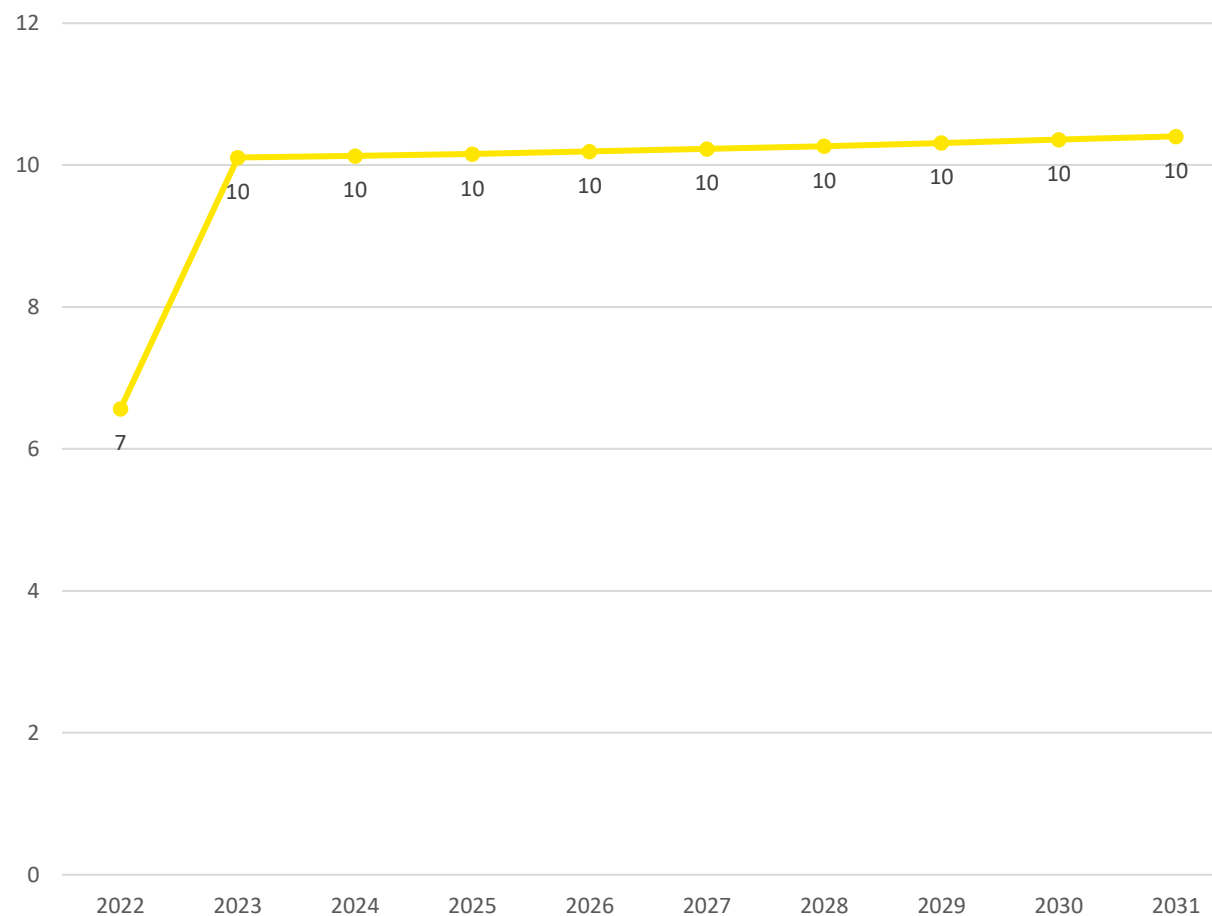
Den stora skillnaden mot kostnadsutjämningsystemet är, något förenklat, att LSS-utjämningsystemet inte baseras på en strukturkostnad utan på omfattningen av beslutade LSS-insatser. Standardkostnaden baseras på 10 olika LSS-insatser som viktas med riksgenomsnittlig kostnad per insats. Detta innebär att kostnader och intäkter inom ramen för LSS-utjämningsystemet är svåra att förutsäga. Kostnader för LSS-insatser kan förändras förhållandevis snabbt beroende på antalet insatser som beslutas av kommunen.

Det är av denna anledning svårt att genomföra långsiktiga prognoser av LSS-utjämningsystemet. I diagrammet förväntas kostnaderna för LSS-utjämningsystemet öka med ca 3 miljoner kronor mellan 2022 till 2023. Därefter beräknas utvecklingen av LSS-utjämningsystemet vara konstant.

Detta är dock, av ovan nämnd anledning, en osäker utveckling.

(Källa: SKR Cirkulär 22:58)

LSS-utjämning i miljoner kronor

Regleringsposten

Syftet med regleringsposten är att säkerställa riksdagens budgeterade tak för inkomstutjämningsystemet. Regleringsposten kan innebära såväl en kostnad som en intäkt för kommunerna beroende på hur stort utfallet av statens kostnader i förhållande till budget blir. Bidraget alternativt kostnaden beräknas genom att dividera över-/underskottet av budgeten med antalet invånare i Sverige. Respektive kommun får sedan ett bidrag alternativt en kostnad baserat på antalet invånare i kommunen.

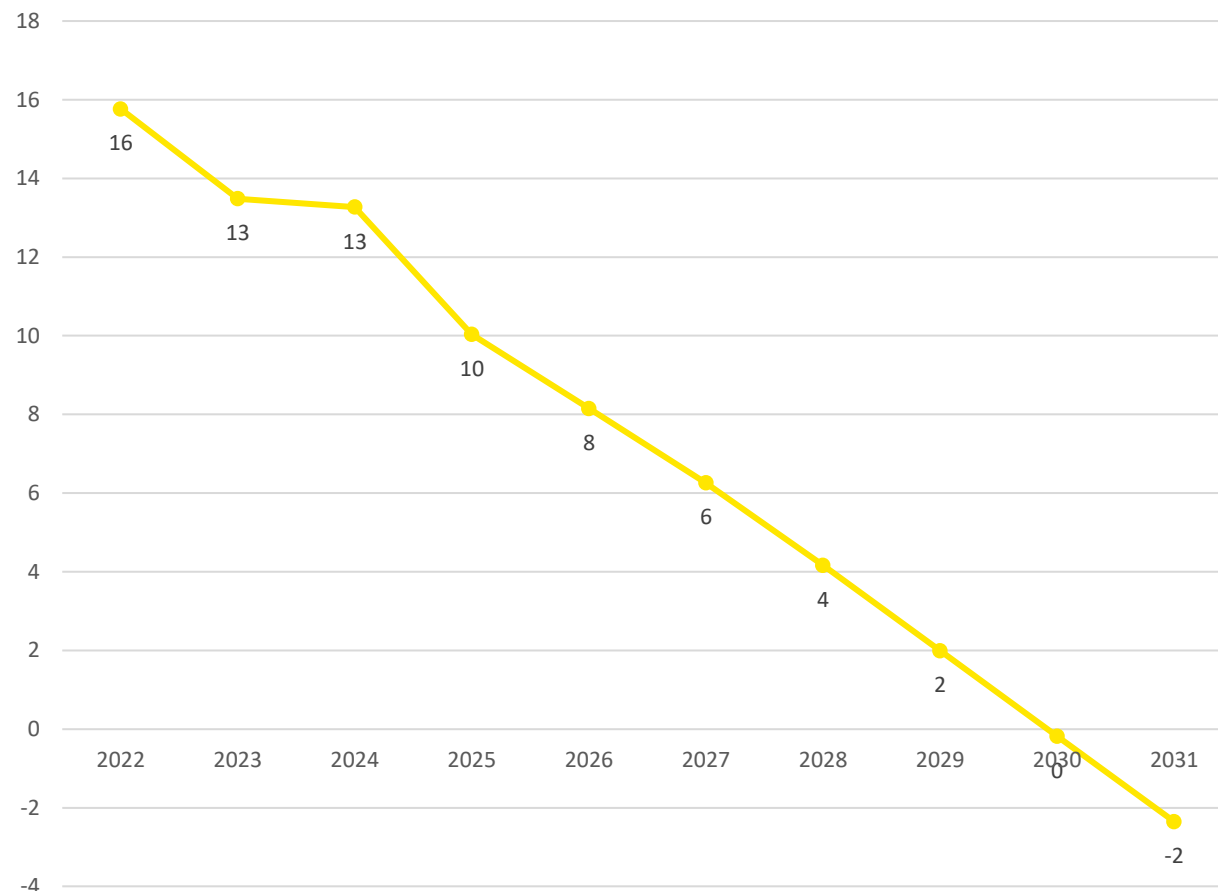
Pandemin innebar en omfattande effekt på regleringsposten. För 2020 har statens stödsatser främst fördelats till kommuner genom riktade statsbidrag. För 2021 och framåt har majoriteten av dessa statliga stöd fördelas ut genom utjämningsystemet vilket får effekt på regleringsposten. Att bidraget minskar från år till år beror på att riksdagen årligen beslutar om taket. Värdesäkras beloppet i utjämningsystemet kommer ersättningen i regleringsposten att vara förhållandevis stabil. Det är i dagsläget oklart om riksdagen långsiktigt kommer att verka för att värdesäkra inkomstutjämnings ersättningarna för tillfället är på rekordhöga nivåer.

Kommunens intäkter förväntas 2022 uppgå till 16 miljoner kronor. Detta väntas stadigt minska över tid. 2031 förväntas bidraget övergå till en avgift.

Det finns flera osäkerhetsfaktorer för beräkningen. I och med att regleringsposten har som syfte att reglera ett förväntat över-/underskott i utjämningsposten kommer dessa intäkter påverkas av statens beslut om tillskott till systemet. Om riksdagen beslutar att justera taket kommer detta ge en effekt på regleringsposten. Detta beaktas inte inom ramen för analysen.

(Källa: SKR cirkulär 22:58 samt kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Regleringsposten i miljoner kronor

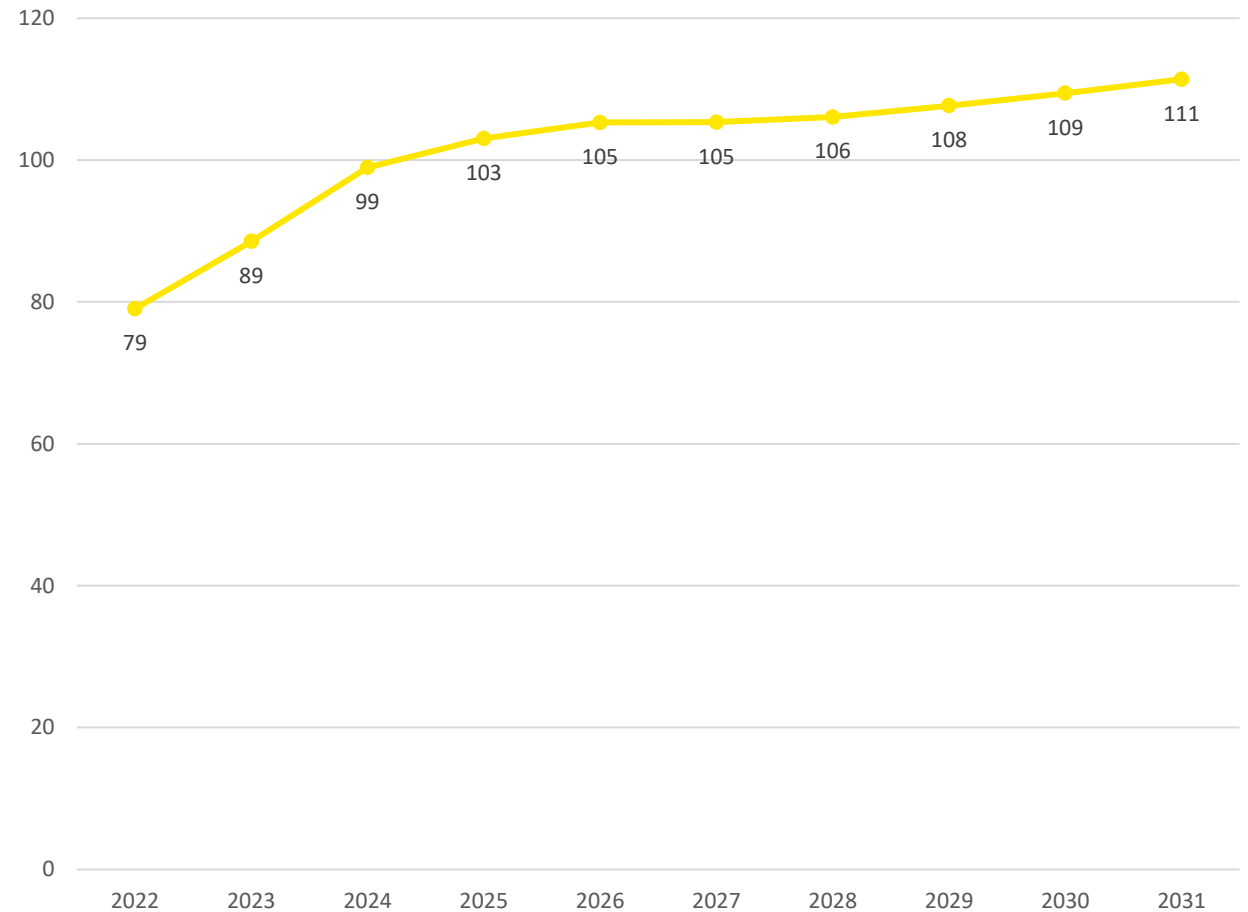
Resultat av utjämningsystemet

Resultatet för utjämningsystemen illustreras i diagrammet till höger. Detta omfattar intäkterna från inkomstutjämningsystemet, kostnadsutjämningsystemet, LSS-utjämningsystemet samt regleringsbidraget.

Utöver dessa tre utjämningsystem kan kommuner ges strukturbidrag. Detta omfattar ersättning för näringslivs- och sysselsättningsåtgärder samt ersättning för ett svagt befolkningsunderlag. Grästorps kommun beräknas inte erhålla strukturbidrag.

Sammantaget förväntas intäkterna från utjämningsystemen uppgå till ca 79 miljoner kronor under 2022. Dessa intäkter förväntas öka fram till 2031 till ca 111 miljoner kronor. Ökningen motsvarar ca 41 procent.

Samtliga utjämningsystem i miljoner kronor

(Källa: Kommunens befolkningsprognos 2022-2031, SCB rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070", SKR cirkulär 22:58 samt SCB:s beräkningsunderlag för utjämningsystemen)

5. Kostnadsutveckling

I följande kapitel redogörs för kostnadsutvecklingarna för kommunen. Analysen fokuserar på kommunens betydande kostnadsmassor som kan kopplas till den demografiska utvecklingen eller på annat sätt kan förväntas agera förutsägbart baserat på antaganden om kommunens ekonomiska utveckling.

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

Kostnadsutveckling Förskola (ålder 1-5 år)

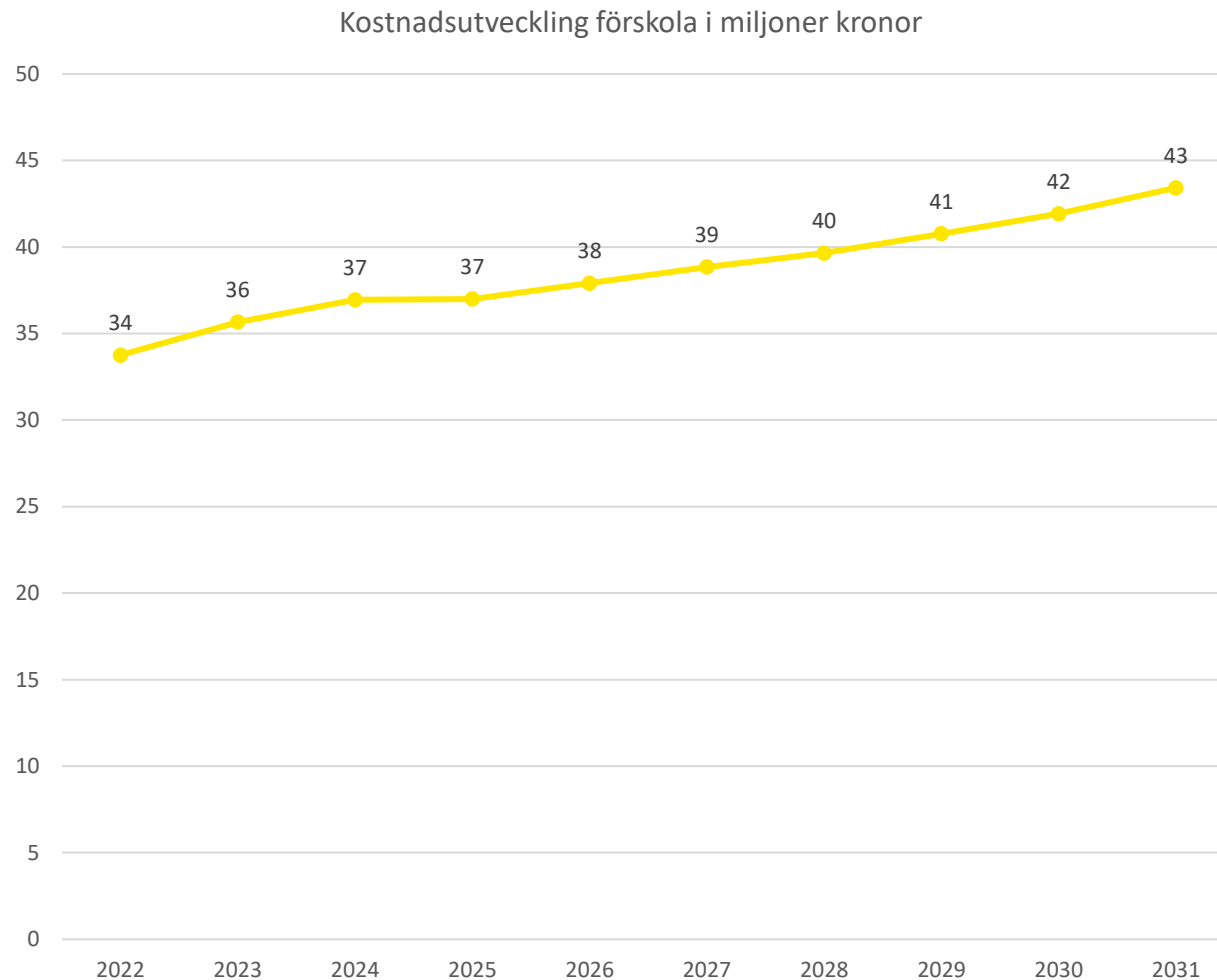
Enligt den demografiska prognosen kommer antalet barn i förskoleåldrar att minska över perioden. Som mest minskar antalet förskolebarn med 7,8 procent (2030).

Beräkningen av kostnadsutvecklingen inom förskola baseras på utdrag från Skolverkets statistik (genom Kolada) samt kommunens befolkningsprognos. Nettokostnaden per barn inom förskolan uppgick 2021 till 131 495 kronor. För demografin har hänsyn tagits till att 87 procent av barn mellan 1-5 år går i förskola.

2022 förväntas kostnaderna för kommunens förskoleverksamhet att uppgå till ca 34 miljoner kronor. Dessa kostnader förväntas öka med ca 10 miljoner kronor fram till och med 2031. Kostnaderna kan då förväntas uppgå till ca 43 miljoner kronor. Ökningen motsvarar ca 29 procent.

I samtliga följande bilder redovisas en jämförelse med snittet för Västra Götalands läns kommuner samt ovägt medel för samtliga svenska kommuner.

	Grästorp	Västra Götalands län	Riket
Nettokostnad kr/inskrivet barn	131 495 kr	142 093 kr	140 598 kr

(Källa: Kolada och Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling Förskoleklass (ålder 6 år)

Beräkningen grundar sig på kostnaden per elev i förskoleklass enligt Skolverkets statistik (utdrag från Kolada). Kostnaden uppgick till 67 505 kronor per elev i Grästorp 2021/2022.

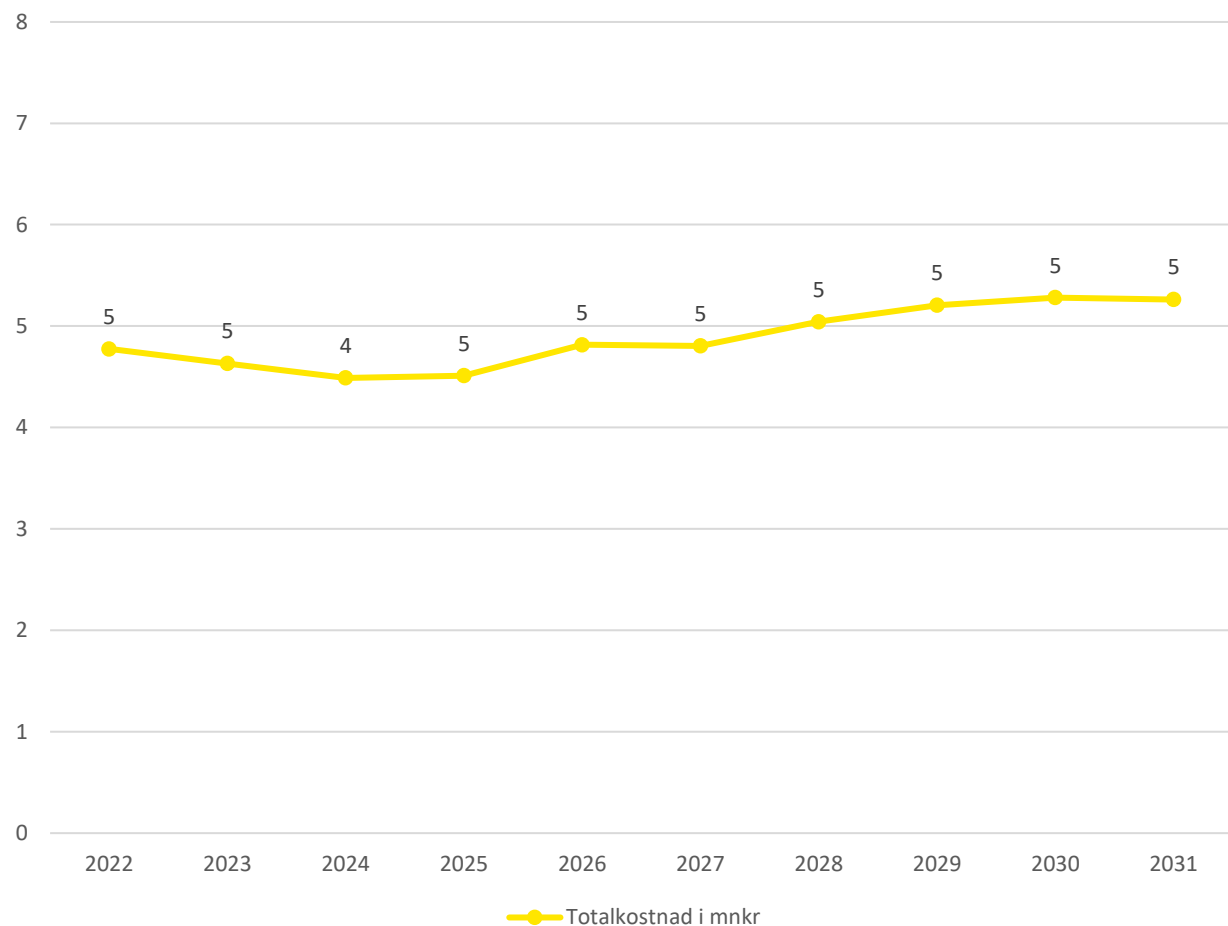
Antalet barn i kommunen i sex års ålder förväntas enligt kommunens befolkningsprognos minska från 68 barn 2022 till 56 barn under 2031 vilket är en minskning med 12 barn.

2022 förväntas kostnaderna uppgå till 5 miljoner kronor. Över perioden förväntas kostnaderna vara förhållandevis stabila. Detta till följd av att antalet barn i förskoleklass kontinuerligt kommer att minska.

	Grästorp	Västra Götalands län	Riket
Kostnad fsk-klass kr/elev	67 505 kr	66 808 kr	71 668 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling förskoleklass i miljoner kronor

Kostnadsutveckling Grundskola klass 1-9 (ålder 7-15 år)

Beräkningen av kostnader inom grundskolan utgår från nettokostnaden per elev enligt Kolada. Kostnaden för en elev i grundskolan uppgick 2021-22 till 119 781 kronor. Det har inte gjorts en indelning i kostnader för låg-, mellan- respektive högstadium.

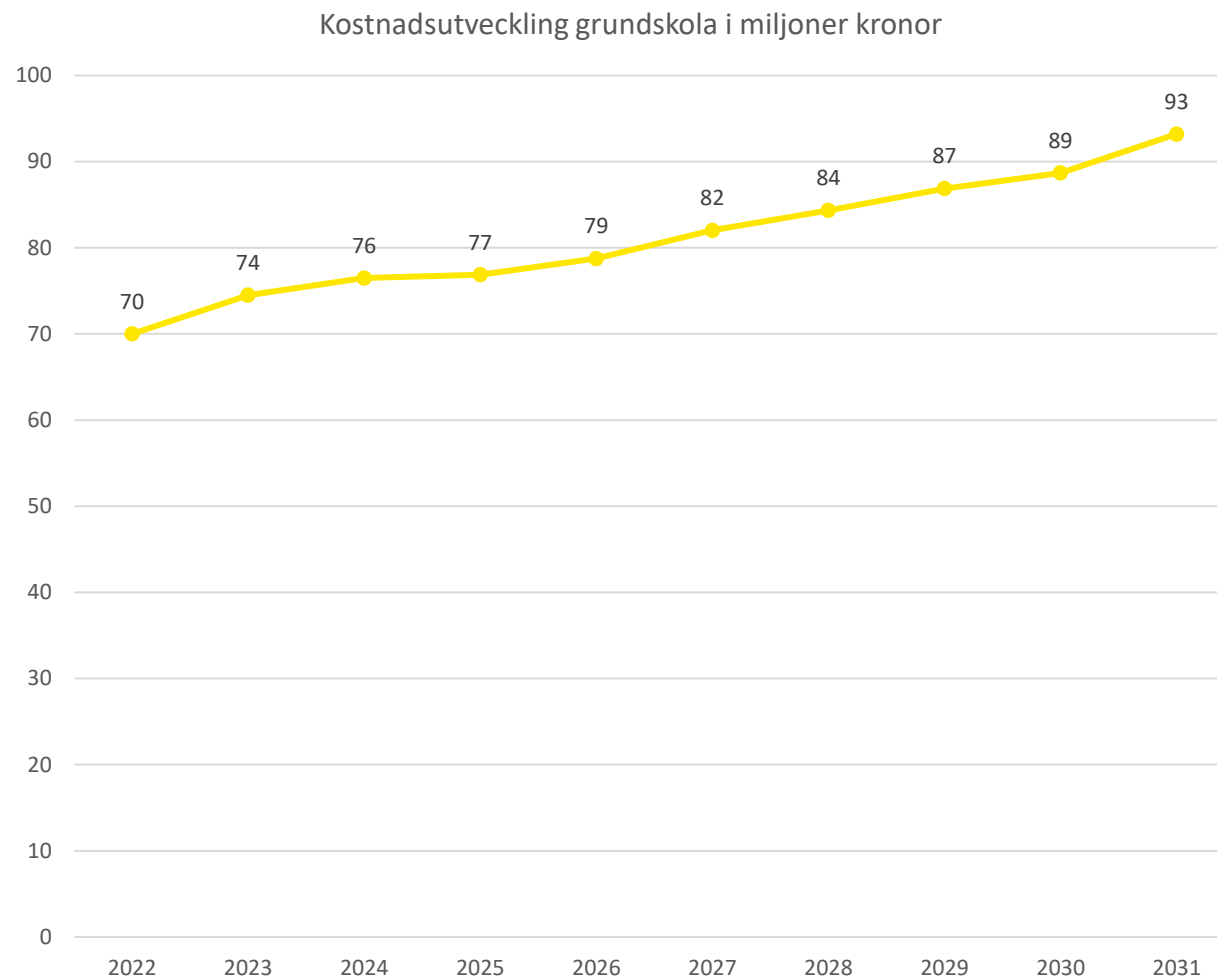
Utvecklingen inom grundskoleåldrarna förväntas minska över perioden. Kostnaden förväntas dock öka kontinuerligt över hela perioden.

Kostnaderna 2022 förväntas uppgå till ca 70 miljoner kronor och öka fram till 2031 med ca 23 miljoner kronor till strax över 93 miljoner kronor.

Kostnaderna förväntas totalt öka med ca 34 procent.

	Grästorps kommun	Västra Götalands län	Riket
Nettokostnad 1-9 kr/elev barn	119 781 kr	115 084 kr	116 094 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling Gymnasieskola (ålder 16-18 år)

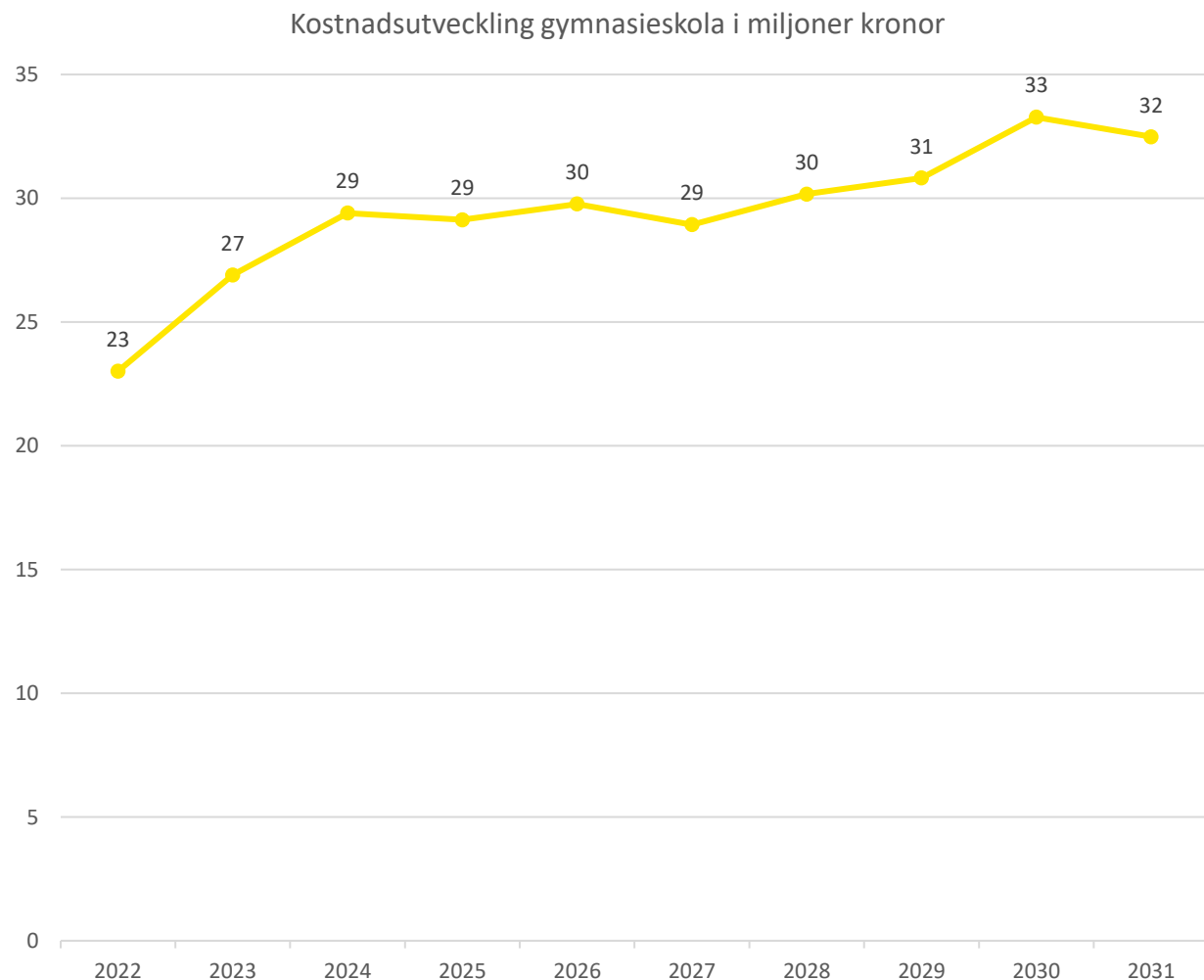
Enligt kommunens prognos för antalet 16-18-åringar förväntas antalet elever öka med ca 2,7 procent från 2022 fram till 2031. Vid dessa åldrar går elever i gymnasieskola. Kostnader för gymnasieskola grundar sig inte enbart på kommunens kostnader utan även för kostnader som kommunen betalar i interkommunal ersättning och skolpeng. Kommunen har således inte fullt ut kontroll över hur kostnaderna kommer att utvecklas över tid.

Kostnaderna för gymnasieskolan förväntas 2022 uppgå till 23 miljoner kronor. Dessa förväntas öka med ca 9 miljoner kronor till totalt 32 miljoner kronor år 2031.

Kostnaderna förväntas öka med ca 42 procent mellan 2022 och 2031.

	Grästorp	Västra Götalands län	Riket
Kostnad gymnasieskola kr/elev	121 538 kr	135 771 kr	141 334 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling LSS och SFB

Kostnadsutvecklingen för insatser för LSS och SFB (insatser i enlighet med socialförsäkringsbalken) utgår från Koladas mått per invånare. Detta ligger till grund för beräkningen av kostnadsframskrivningen. Totalkostnaderna för LSS och SFB är därefter beräknad mot bakgrund av kostnadsuppräknings samt kommunens totala befolkningsutveckling. Den demografiska framskrivningen är baserad på kommunens totalbefolkning av anledningen att dessa kostnader inte kan härledas till en enskild demografisk grupp.

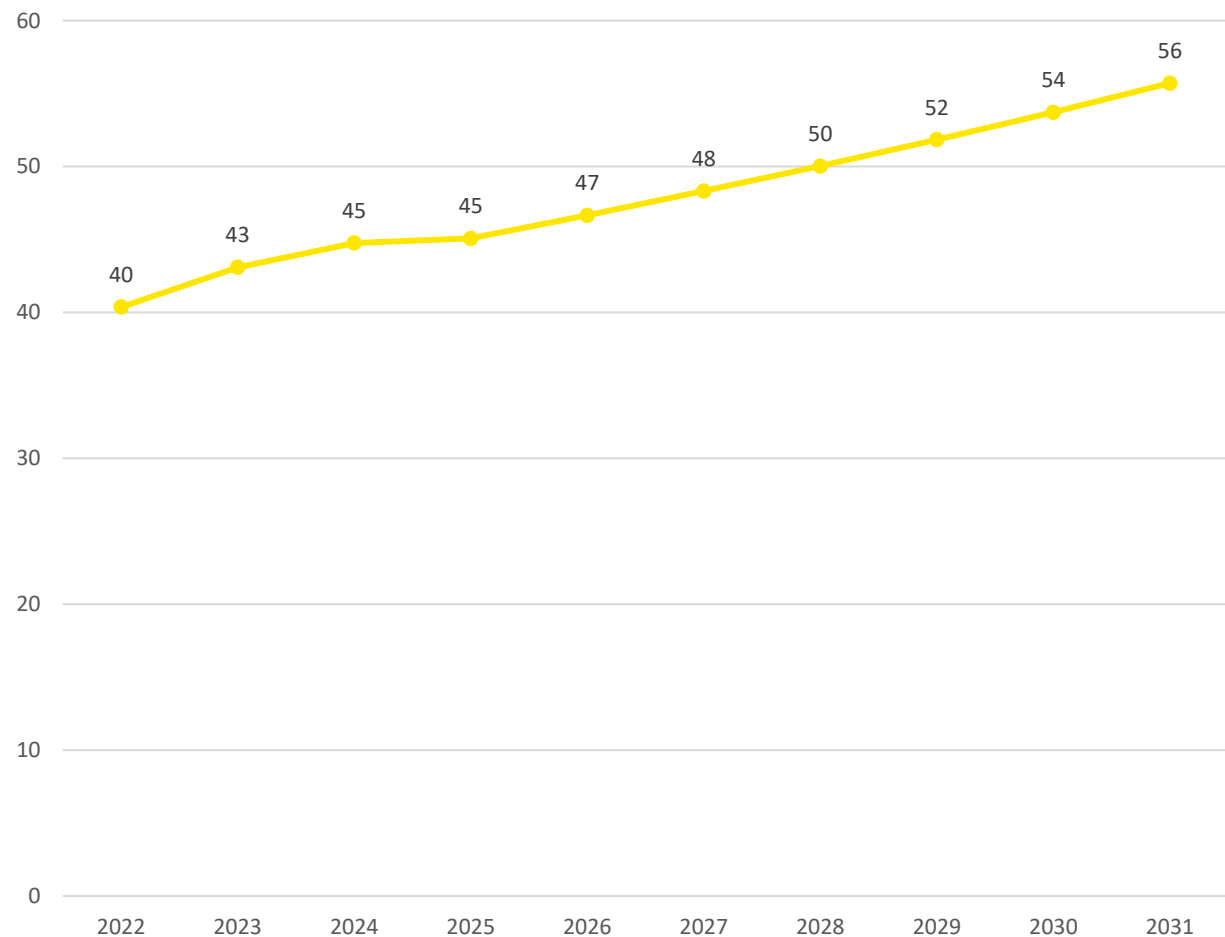
Utifrån den demografiska utvecklingen inom kommunen samt kostnadsökningstakten förväntas kostnaderna för LSS och SFB öka från 40 miljoner kronor år 2022 till 56 miljoner kronor 2031. Kostnaderna beräknas således öka med 16 miljoner kronor.

Kostnaderna beräknas öka med ca 43 procent mellan 2022 och 2031.

	Grästorps kommun	Västra Götalands län	Riket
Kostnad LSS och SFB kr/inv.	6 762 kr	5 889 kr	5 686 kr

(Källa: Kolada samt kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling LSS och SFB i miljoner kronor

Kostnadsutveckling individ och familjeomsorg

Kostnadsutvecklingen för individ- och familjeomsorgen utgår från data inhämtad från Kolada-databasen som kostnad per invånare i kommunen. Därtill beräknas kostnadsutvecklingen på den totala befolkningsutvecklingen i kommunen. Detta av samma anledning som för insatser enligt LSS och SFB, att kostnaderna inte kan härledas till en enskild demografisk grupp.

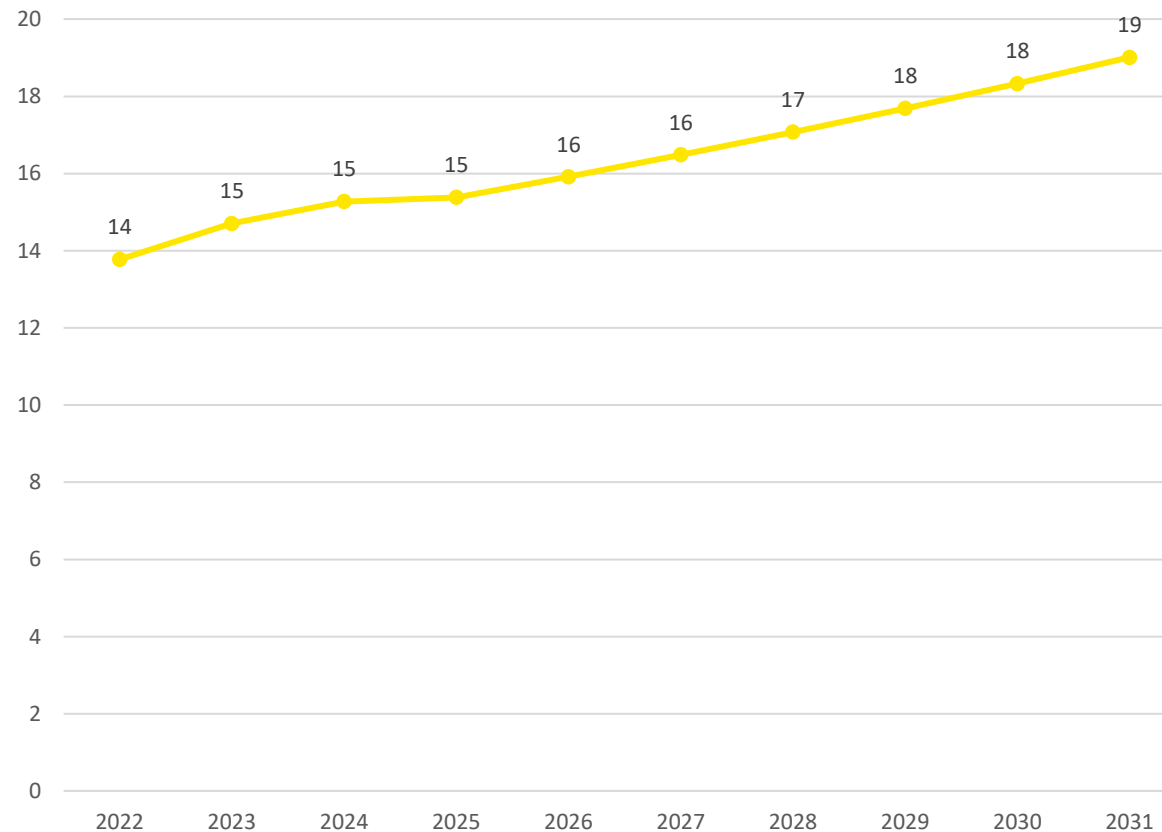
Utifrån den demografiska utvecklingen inom kommunen samt kostnadsökningstakten förväntas kostnaderna för individ- och familjeomsorgen öka från 14 miljoner kronor 2022 till 19 miljoner kronor 2031. Detta är en kostnadsökning på 5 miljoner kronor.

Den totala kostnadsökningen uppgår till ca 43 procent mellan 2022 och 2031.

	Grästorp	Västra Götalands län	Riket
Nettokostnad IFO kr/inv.	2 307 kr	4 465 kr	4 404 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling individ och familjeomsorg i miljoner kronor

Kostnadsutveckling ordinärt boende (hemtjänst)

Kostnadsutvecklingen för äldreomsorgen i ordinärt boende är baserad på kommunens demografiska prognos av antal medborgare i kommunen över 65 år. I beräkningen är kostnaden för äldreomsorg (vilket servicen främst avser) i ordinärt boende beaktat för såväl den demografiska gruppen 65-79 som 80-w. Detta genom beräkning av den genomsnittliga kostnaden per brukare med insatser i ordinärt boende i förhållande till det förväntade antalet äldre som kommer att vara i behov av insatser för respektive åldersgrupp.

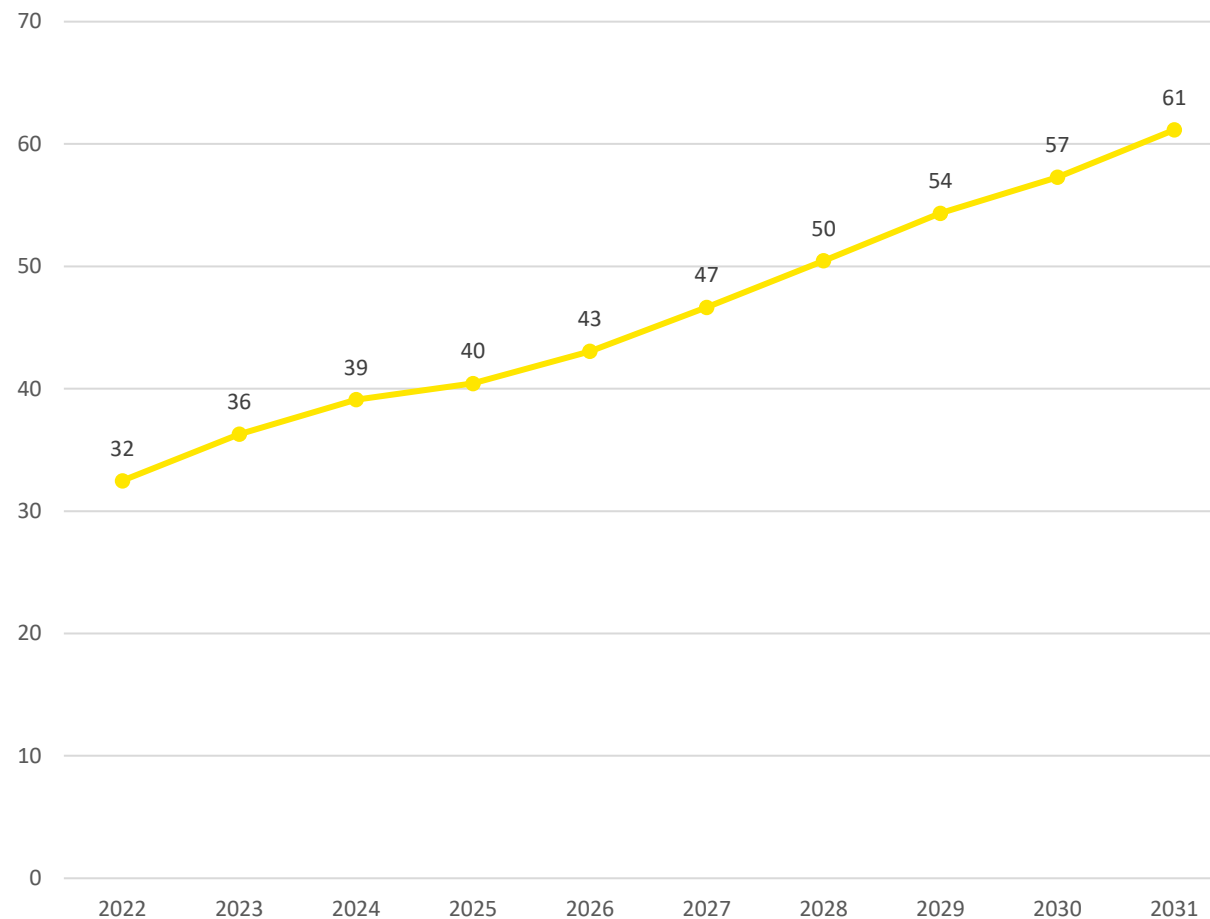
Kostnaderna inkluderar intäkter från avgifter för att beräkna en rättvisande nettokostnad. De jämförbara siffrorna i tabellen nedan är baserat på kostnad (exkl. avgifter) för hemtjänst. Värdena i tabellen utgör inte grunden för kostnadsberäkningen.

Kostnaderna för omsorgen inom ordinärt boende förväntas 2022 uppgå till 32 miljoner kronor. Detta förväntas öka med 29 miljoner kronor till totalt 61 miljoner kronor år 2031. Kostnaderna förväntas öka med ca 88 procent.

	Grästorps	Västra Götaland	Riket
Kostnad hemtjänst kr/brukare	365 462 kr	370 834 kr	359 237 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Nettokostnadsutveckling ordinärt boende i miljoner kronor

Kostnadsutveckling särskilt boende

Kostnaderna för särskilt boende är beräknade på motsvarande sätt som de för ordinärt boende. Kostnaden per genomsnittlig brukare i särskilt boende i förhållande till antalet invånare över 65 år utgör beräkningsgrunden. Detta inkluderar intäkter för en beräknad nettokostnad.

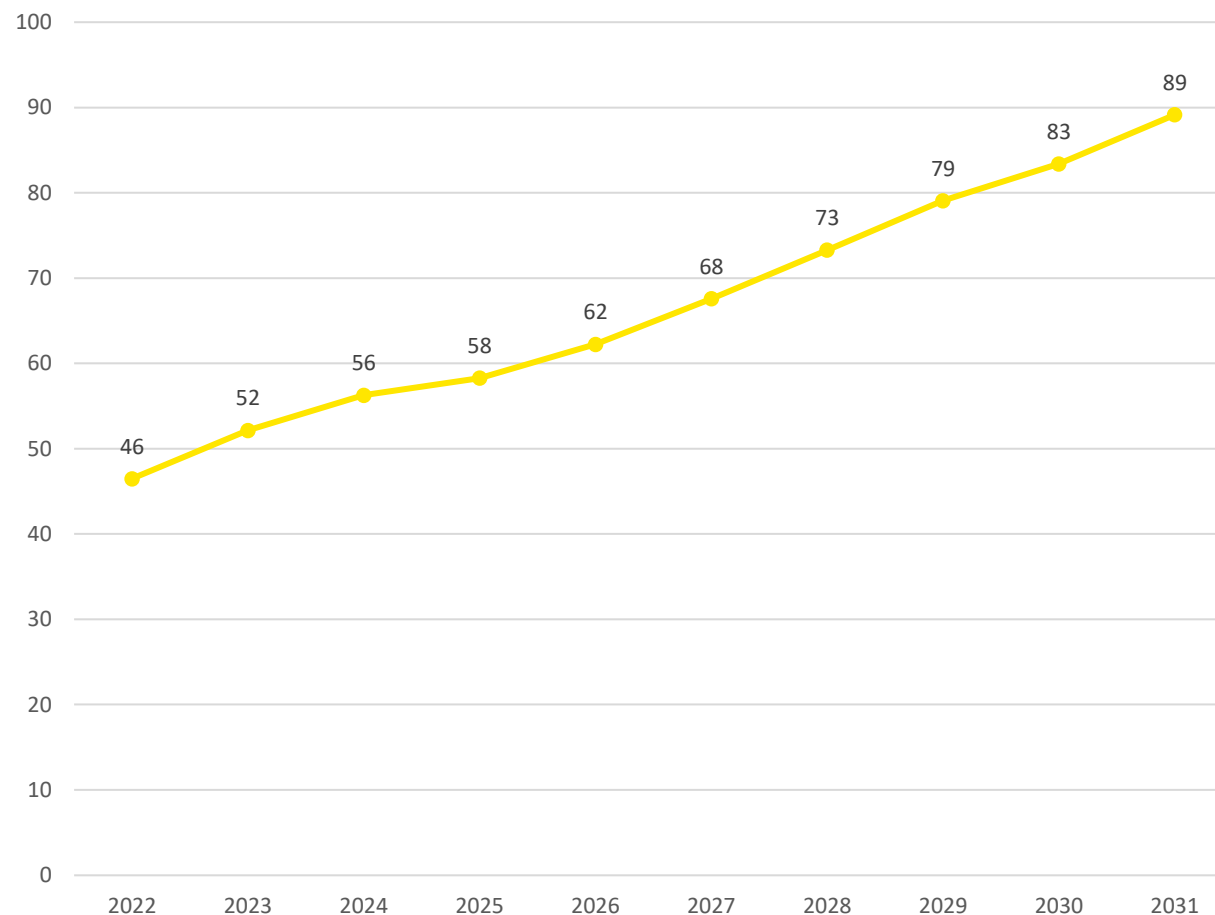
Kommunens kostnader för äldreomsorg i särskilt boende förväntas öka stadigt fram till 2031. Kommunens kostnader uppskattas uppgå till ca 46 miljoner kronor 2022 och öka med 43 miljoner kronor fram till och med 2031. Kostnaderna beräknas då uppgå till 89 miljoner kronor. Kostnaderna förväntas öka med 92 procent.

I och med att insatser i särskilt boende är beroende av lokaler är det sannolikt att kostnaderna kommer att öka i språng i och med att nya lokaler bär högre kapitalkostnader än äldre. Detta är inte beaktat i analysen då kostnaderna bygger på brukarkostnad i förhållande till demografi.

	Grästorps kommun	Västra Götaland	Riket
Kostnad särskilt boende kr/brukare	770 852 kr	1 111 750 kr	1 095 746 kr

(Källa: Kolada samt Kommunens befolkningsprognos 2022-2031)

Kostnadsutveckling särskilt boende i miljoner kronor

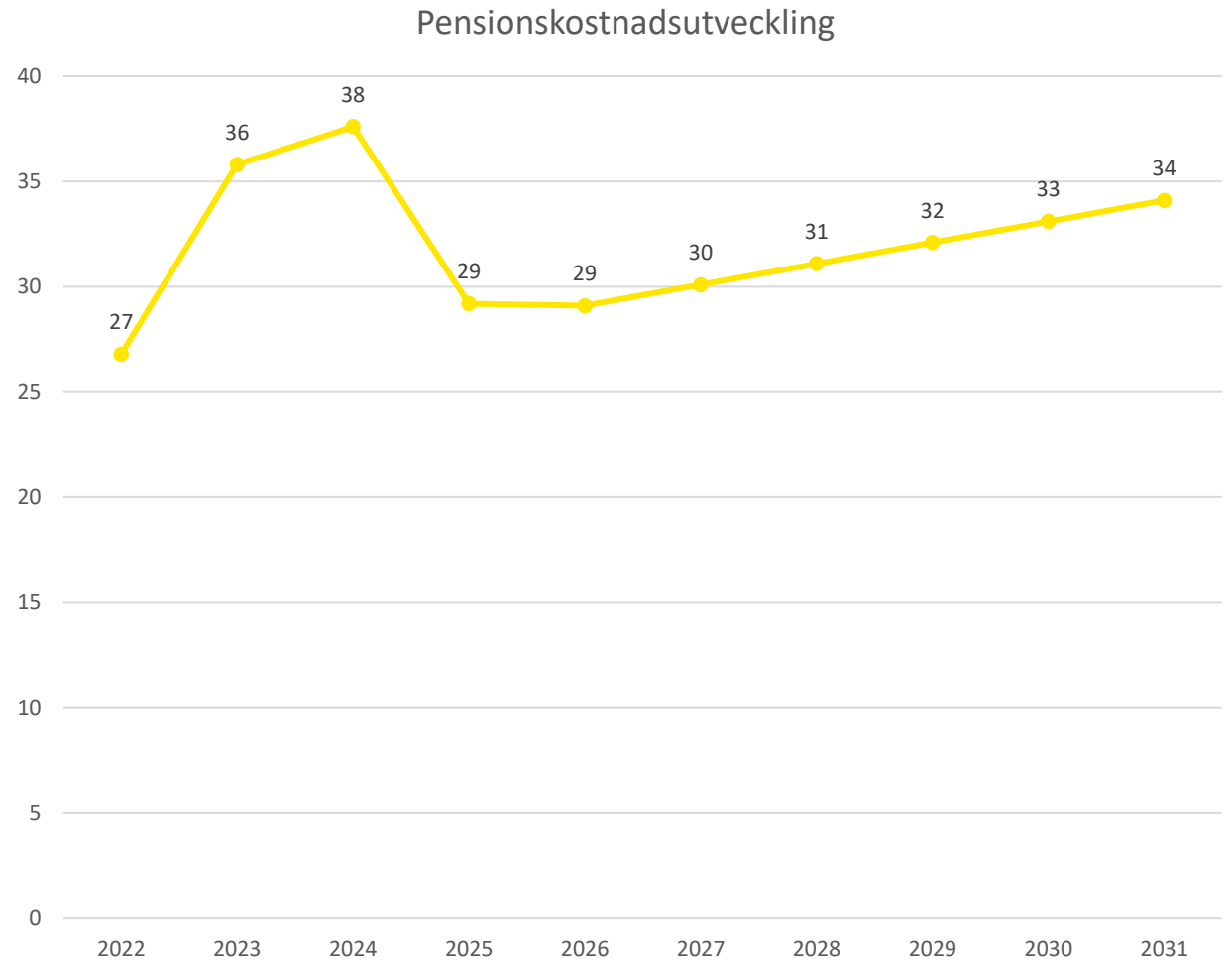
Pensionskostnadsutveckling

I den kommunala redovisningslagen tillämpas en så kallad blandmodell vilket innebär att kommunens totala pensionsförpliktelse hanteras dels som en skuld/avsättningen i balansräkningen, men även som en ansvarsförbindelse, d.v.s. utanför balansräkningen. Detta innebär att de årliga pensionsutbetalningarna till viss del möter en sedan tidigare uppbokad skuld.

Kommunens årliga pensionskostnader består framförallt av utbetalningar avseende ansvarsförbindelsen (pensioner intjänade innan 1998), årets skuldförändring, finansiella kostnader samt särskild löneskatt.

Beräkningen av pensionskostnader grundar sig på Skandikons beräkningsunderlag. Den långsiktiga utvecklingen efter 2026 utgår från en värdering tillsammans med ekonomichef i kommunen.

Enligt analysen uppgår pensionskostnaderna till ca 27 miljoner kronor 2022. 2031 förväntas kostnaderna ha ökat till ca 34 miljoner kronor.

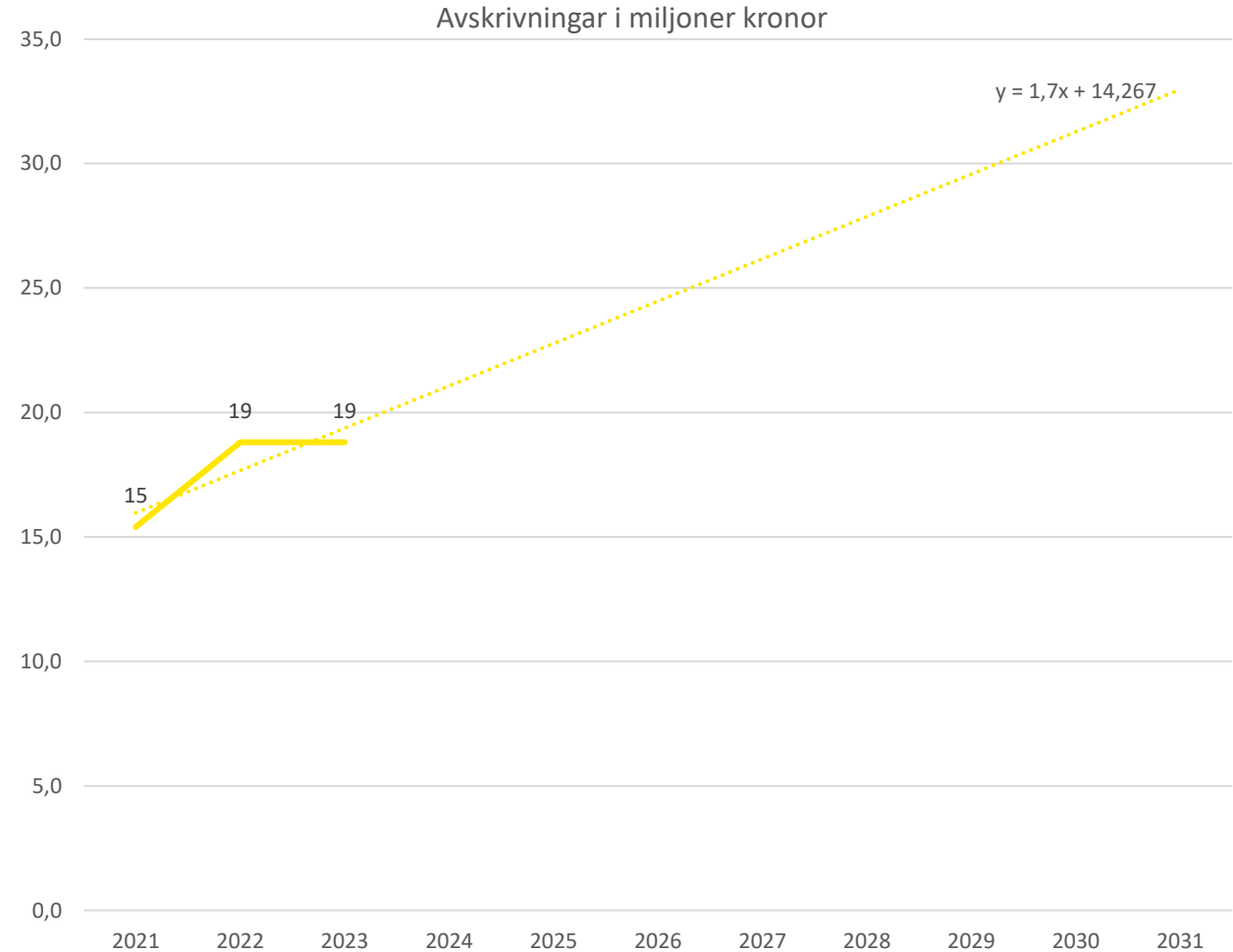
(Källa: Skandikon flerårsprognos för pensionskostnader)

Avskrivningar

Beräkningen av avskrivningar är genomförd enligt samma metod som för pensionskostnader. Värdena baseras på budget för en trendlinje baserad på utfallet för 2021, prognosen för 2022 samt budget för 2023-25. I diagrammet synliggörs detta genom den gula linjen. Den streckade linjen utgör det linjära förhållandet mellan kostnaderna för avskrivningarna. Funktionen för beräkningen av kostnadsutvecklingen är inkluderad i diagrammet.

Baserat på denna linje har vi byggt antagande om utvecklingstakt för avskrivningarna. Antagandet förutsätter en jämn utveckling av investeringsbudgeten. En höjd eller sänkt ambitionsnivå för investeringsnivån kommer påverka utfallet av framskrivningen av avskrivningarna. Avskrivningarna förväntas uppgå till 19 miljoner kronor 2022 och öka till 33 miljoner kronor år 2031.

Investeringstakten beräknas öka avskrivningskostnaderna med 120 procent över perioden.

(Källa: Budget 2023, delårsrapport för 2022 samt årsredovisning för 2021)

6. Sammanställd prognos

Följande kapitel redogörs för samtliga intäkter och kostnader samt samtliga värden som är beräknade inom ramen för analysen.

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

EY

Building a better
working world

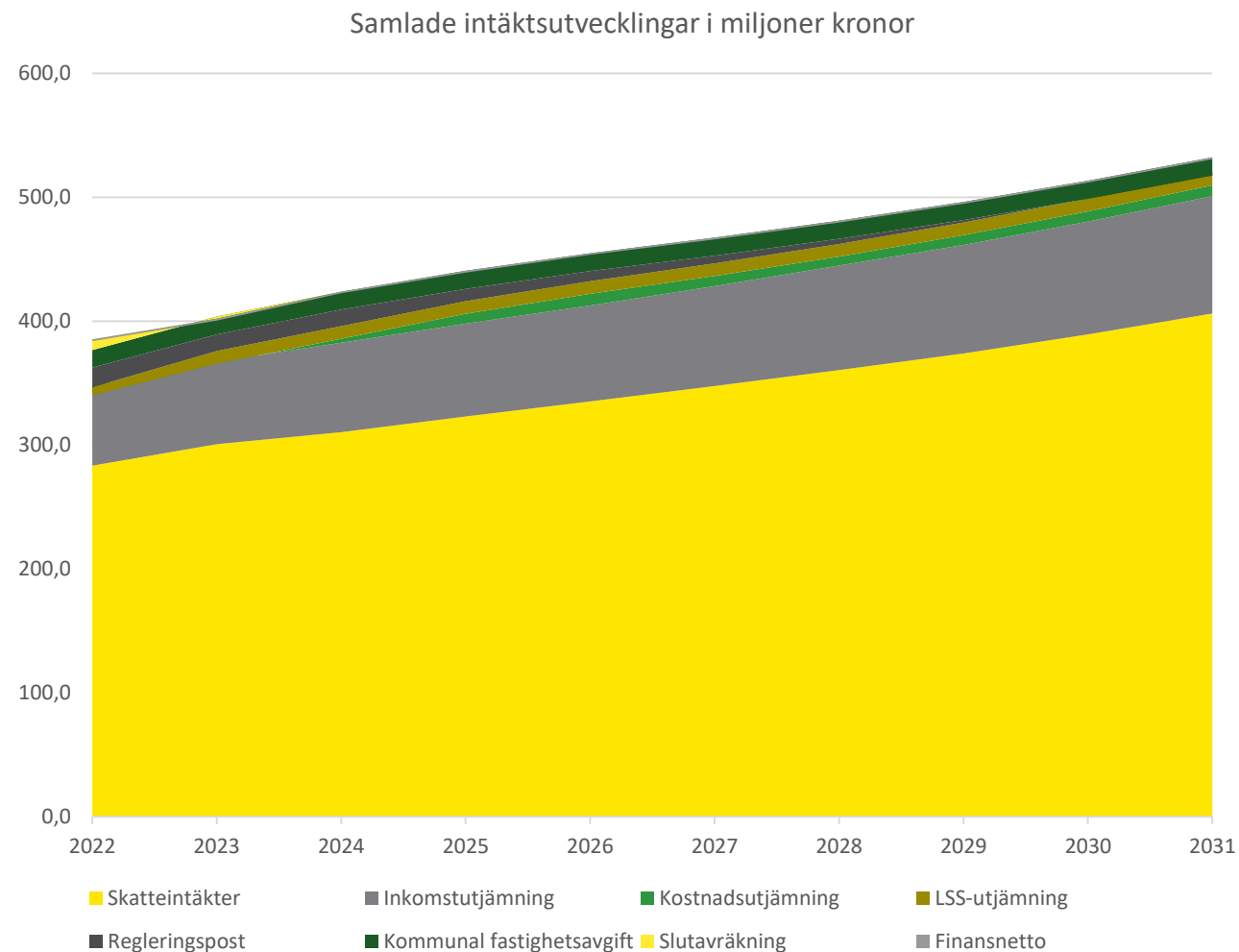
Samlad intäktsutveckling uppdelad i intäktsmassor

Grafen åskådliggör kommunens intäktsmassor. Det framgår av diagrammet hur stor andel skatteintäkter utgör av de totala intäkterna. Skatteintäkterna utgör ca 74 procent av de totala intäkterna 2022. Den näst största intäktskällan för kommunen kommer från inkomstutjämningen, ca 17 procent.

Resterande intäktskällor utgör ca 9 procent av den totala intäktsmassan. Dessa består av intäkter från kostnads-utjämningen, LSS-utjämning, regleringsposten och den kommunala fastighetsavgiften.

Intäkterna förväntas totalt sett öka med ca 38 procent fram till 2031.

I sammanställningen av intäktssidan inkluderar vi poster som är potentiella intäktskällor. Denna sammanställning inkluderar därför också poster som är negativa eller går från att vara positiva till negativa (exempelvis regleringsposten och LSS-utjämningen).

Samlad kostnadsutveckling uppdelad i kostnadsmassor

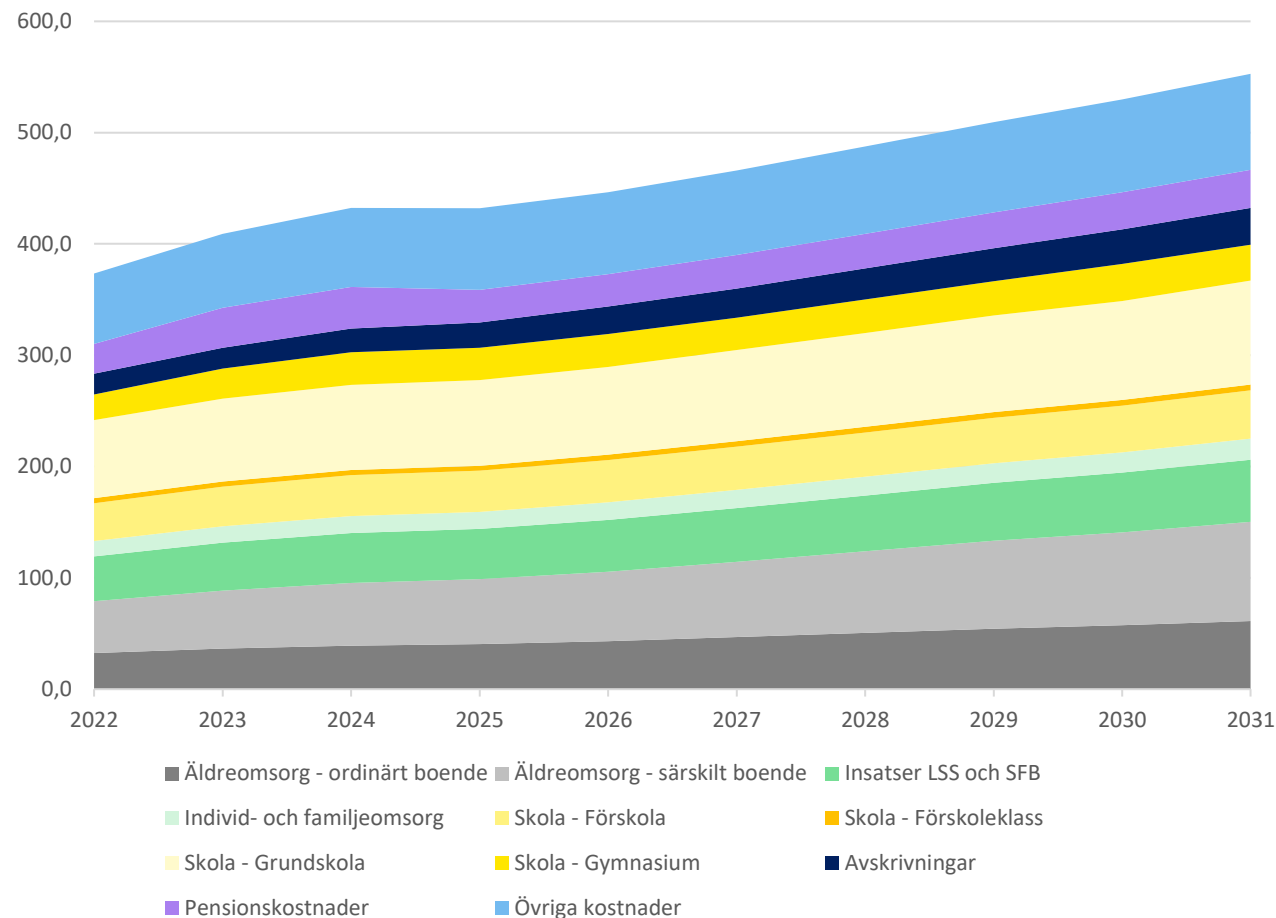
Grafen visar utvecklingen av den sammansatta kostnadsmassan mellan 2022 och 2031. Värdena baseras på kostnadsutvecklingen i tidigare blad.

De två nedersta fälten visar kostnader tillhörande äldreomsorgen: särskilt boende och ordinärt boende (hemtjänst). Därefter kommer insatser enligt LSS samt individ och familjeomsorg. De fyra efterföljande fälten utgörs av verksamhetsområde: förskola, förskoleklass, grundskola och gymnasieskola. Därefter följer avskrivningar, pensionskostnader samt övriga kostnader.

Posten övriga kostnader är beräknad utifrån SKR:s utvecklingsantagande för kostnader inom kommunal verksamhet: PKV-index. Det är svårt att göra andra antaganden för utvecklingen av de övriga kostnaderna än så. Anledningen till att använda PKV-indexet är att det inte är möjligt att koppla dessa kostnader till en specifik demografisk grupp. Likaså utgörs de övriga kostnaderna av sådana stödfunktioner som inte kan förväntas vara lika känsliga för demografiska förändringar som de specificerade kostnadsgrupperna i kapitel fyra.

Kostnaderna förväntas totalt sett öka med ca 48 procent fram till 2031. Detta utgör en genomsnittlig kostnadsökning med 4,8 procent från år till år.

Samlade kostnadsutvecklingar i miljoner kronor

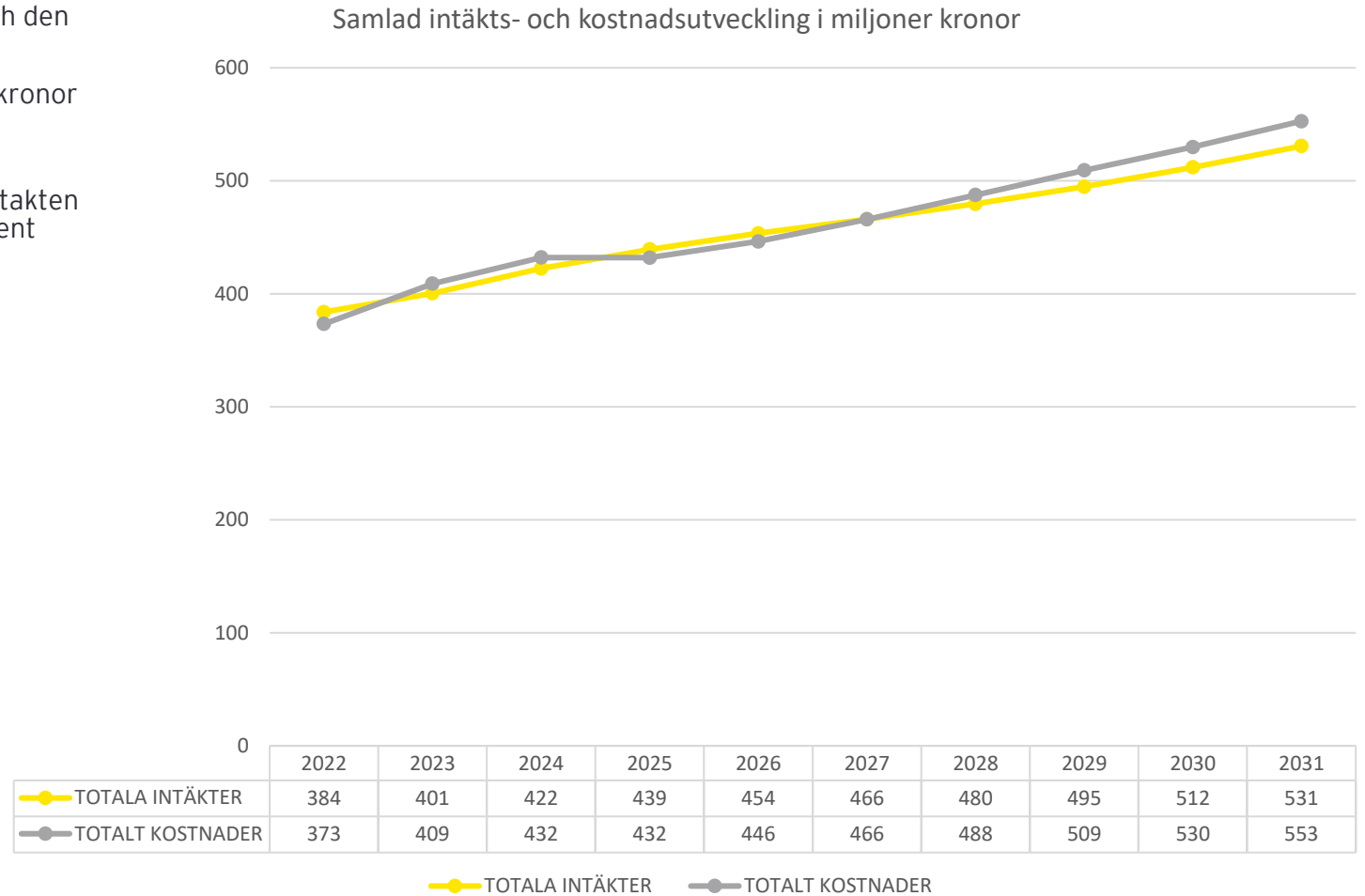
Sammantagen intäkts- och kostnadsutveckling

I diagrammet till höger är de totala intäkterna och kostnaderna samlade. Den gula linjen representerar de totala intäkterna, och den gråa linjen de totala kostnaderna.

2031 beräknas de totala intäkterna uppgå till ca 531 miljoner kronor och kostnaderna uppgå till 553 miljoner kronor.

Av vad som framkommer av intäktsutvecklingen respektive kostnadsutvecklingen är det noterbart att kostnadsutvecklingstakten är högre än intäktsutvecklingen. Intäkterna ökar med 3,8 procent årligen, medans kostnaderna ökar med 4,8 procent.

Det vi kan utläsa från diagrammet är att Grästorps kommuns kostnader därmed kommer överstiga intäkterna från 2027.

Resultatutveckling

Givet förutsättningarna för denna analys framgår att resultatutvecklingen i kommunen är negativ. Resultatet för 2022 baseras på förväntat utfall i prognosen inom ramen för delårsrapporten samt de senaste skatte- och utjämningsunderlagen.

I analysen förväntas kostnaderna överstiga intäkterna under 2023-2024 samt från 2027. Detta givet de demografiska förutsättningarna samt bedömningarna av de ekonomiska framtidsutsikterna i dagsläget.

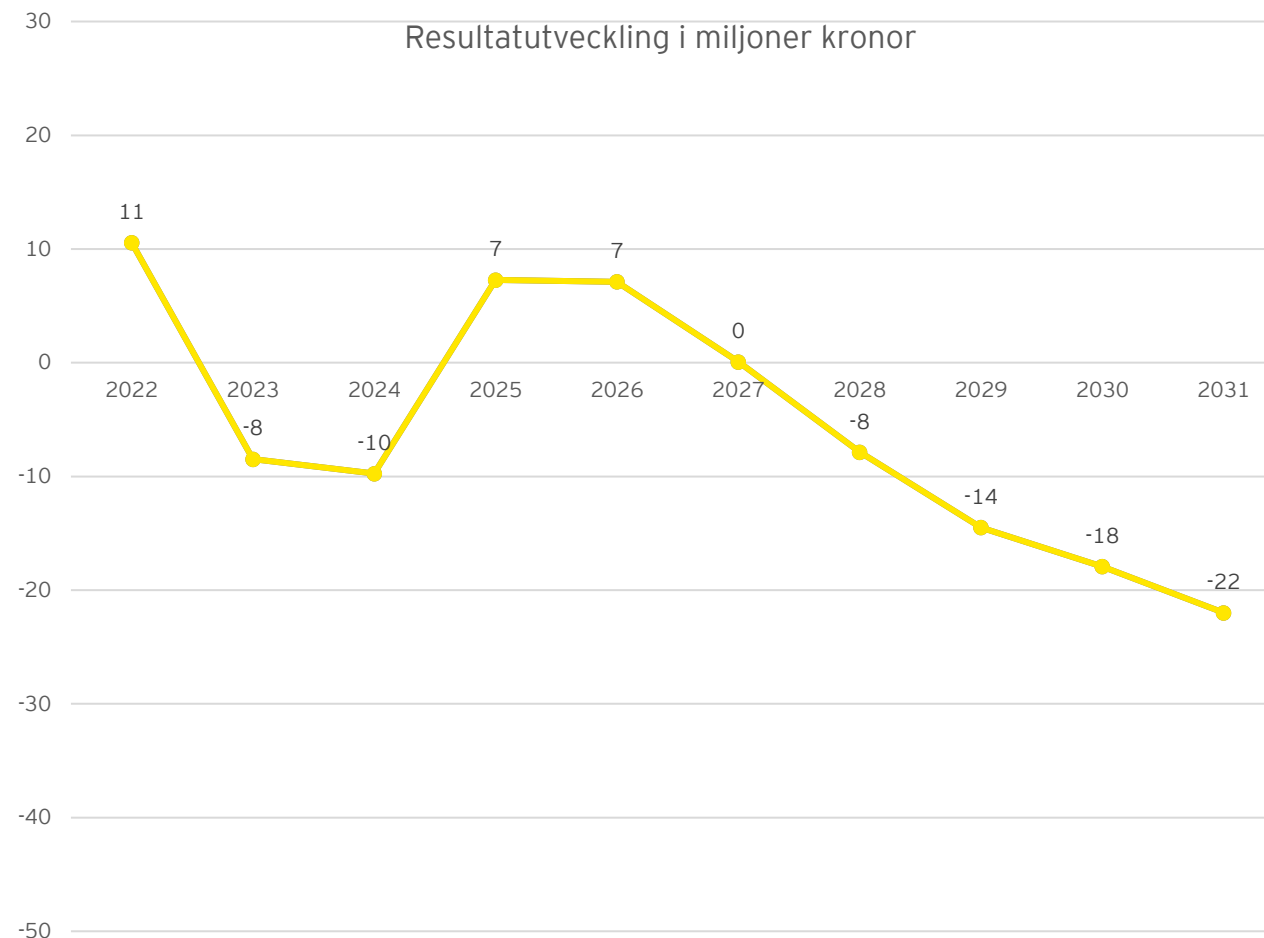
Enligt förutsättningarna för analysen förväntas kommunens resultat uppgå till -22 miljoner kronor 2031.

Av diagrammet noteras att resultatet för 2024 - 2027 står ut. Anledningen är antagandena i index för pris för kommunal verksamhet (PKV-index). Detta index utvecklas av SKR med syftet att vara en beräkningsgrund för kostnadsutvecklingar.

Därtill spelar pensionskostnadsutvecklingen roll.

Samtliga institut som gör bedömningar om framtida ekonomiska utvecklingar förutspår att vi är på väg mot en lågkonjunktur. I samband med detta är räntorna och inflationen för tillfället på höga nivåer. Samtliga faktorer har en inverkan på PKV-indexet. 2025 beräknas den stundande lågkonjunkturer och inflationen ha ebbat ut. Därmed förväntas också kostnaderna öka i en liten utsträckning. Detta kommer att ha en positiv inverkan på kommunens ekonomi.

Utvecklingen från 2026 och fram baseras på ett "konjunkturlöst normalvärde" för såväl intäkts- som kostnadsutveckling. Orsaken är att det inte finns andra bedömningsgrunder än så att förlita sig på. Den fortsatta negativa trenden drivs då främst på av att den demografiska utvecklingen är ogynnsam (se mer under avsnitt 3 - demografi).

6. Källförteckning

The better the question. The better the answer.
The better the world works.

Källförteckning

- ▶ Kolada
- ▶ Kommuninvests kreditvärdering
- ▶ SCB:s rapport "Sveriges framtida befolkning 2018-2070"
- ▶ SKR Cirkulär 22:58
- ▶ Socialstyrelsens databas 2022
- ▶ SCB:s beräkningsunderlag för utjämningsystemen
- ▶ Grästorp kommuns befolkningsprognos 2022-2031
- ▶ Grästorp kommuns verksamhetsplan budget 2023 och ekonomisk plan 2024 - 2025
- ▶ Grästorps kommuns delårsrapport 2022
- ▶ Grästorps kommuns årsredovisning 2021

Intervjuade funktioner

- ▶ Ekonomichef